

straža pri novem mestu, leto XXVI, 27. januar 1989,

številka 1

Pred nami je prva številka našega glasila Novoles v letošnjem letu. Spet začnemo znova, vendar samo pri štetju posameznih števil od 1 naprej, drugače pa nadaljujemo s prizadevanji in delom kontinuirano iz preteklega leta naprej. Novoletni praznični hrup se je že dobro polegel in vrženi smo v sivo vsakdanjost. Ta vsakdanjost pa gotovo ni taka, kot smo si jo v veselem razpoloženju ob novem letu drug drugemu ob stiskih rok zaželeli. Na dlani je, da nam leto 1989 obeta zvrhano mero presenečenj, težav in odpovedovanja. Naša družbena in gospodarska kriza se še nadalje pogloblja in zaostuje. V takih razmerah je neznank o prihodnosti veliko.

Neznanke o bodočem razvoju bodo tudi letos krepko krojile usodo razvoja Novolesa. Ne smemo si zatiskati oči, in si domišljati, da je Novoles imun pred vplivi iz okolja. Le-ti bodo še kako krojili platno, s katerim Novoles razpolaga. V takih razmerah, v katere smo vrženi letos, bodo naša osebna prizadevanja naravnost usodno povezana z Novolesovo eksistenco. V nekaterih srediinah so se pojavili izbruhi nezadovoljstva že takoj v prvem mesecu letošnjega leta, glede na omenjene razmere lahko pričakujemo podobne še v nekaterih drugih srediinah. Ni pa pri tem odveč opozorilo, da razni pritiski, četudi nimajo zlonamerne osti, vnašajo nemir in zaskrbljenost v celotnem Novolesu. Modro je treba torej presoditi, kdaj in predvsem, na kakšen način, se bodo reševala nakopičena nesoglasja. Novoles je bil vedno zelo demokratično organizirana DO, to je tudi sedaj. Zato ni razlogov, da bi prihajalo do večjih zaostrovanj.

Ob vstopu v novo leto smo v Novolesu krepko zakoračili v mednarodno delitev dela. Od vse močnejšega deleža v mednarodni delitvi dela si obetamo tudi ugodne poslovne rezultate.

Tako smo že kmalu po novem letu gostili dve delegaciji iz SZ, s katerima so bili razgrajeni elementi poslovno-tehničnega sodelovanja, ki predstavlja za Novoles velike posle. S podobno intenzivnostjo se vršijo stiki z evropskim trgom, ki postaja za Novoles iz leta v leto zanimivejši. Kar se tiče naših notranjih razmer je v tem trenutku gotovo na prvem mestu izvedbena faza (kadrovska) reorganizacije, ki smo jo potrdili na referendumih v preteklem letu. To je zelo odgovorna naloga, ki jo moramo vsi z vso odgovornostjo podpreti.

V uredništvu našega glasila si bomo prizadevali, da vas bomo še naprej kar najbolj obveščali o vsem, kar se dogaja v Novolesu. Želimo si sodelovanja tudi z vaše strani, dragi bralci! Pišite nam in sodelujte z nami.

Poslovni stiki s Sovjetsko zvezo se utrjujejo

V sredo 11. 1. 1989 sta bili pri nas dve delegaciji iz Sovjetske zveze. Ena, vodil jo je tovariš Paskin, glavni direktor pohištvene firme PMO v Moskvi, je poglobljala stike na programu pohištvenih front, ki jih izdelujemo v TSP, druga, ki jo je vodil tov. Ovčarov, direktor firme Nitron iz Saratova, pa je poglobljala stike na programu kopalniške opreme, ki jo proizvajamo v TOZD-u TKO. Obe delegaciji sta prišli k nam na podlagi lani v decembru podpisanih dogovorov o znanstvenem in poslovno-tehničnem sodelovanju. Gre torej za prolongiranje že utečenih poslovnih stikov in za njihovo poglobljanje, kar naj bi imelo obojestransko korist.

Ob obisku smo naprosili vodje obeh delegacij za izjave o sodelovanju in o vtisih naše dežele. Vabilu sta se ljubeznivo odzvala.

Glavni direktor PMO, tov. Paskin, je ob tej priliki izjavil:

»S sodelovanjem z Novolesom smo zadovoljni, če pa nismo, se potrudimo, da odpravimo neso- glasja. Ko smo začeli s sodelo-

barter posle. Omenim naj še spremenjene razmere v poslovanju, ki jih je prinesla naša pre- strojka. Tudi naša podjetja lahko sedaj navezujejo direktne povezave s tujimi podjetji. Naše sodelovanje z Novolesom bo potekalo na področju designa in tehnologije.«

Na vprašanje, kakšne vtise imajo o Sloveniji in Jugoslaviji, je tov. Paskin odgovoril: »Očarani smo, zelo nam je všeč. V Čabru smo obiskali podjetje

Tov. Paskin, direktor firme PMO, tov. Puzjanski, oblikovalec, tov. Vili Pavlič, preds. KPO in prevajalka

vanjem z Novolesom, nismo imeli v mislih le kupovanje pohištvenih elementov, že takrat smo si želeli sodelovanje na višji stopnji. Naša naloga sedaj je, da to sodelovanje povzdignemo na višji nivo, to je na medsebojno menjavo. Do sedaj uveljavljen klasični uvoz nudi premajhne možnosti sodelovanja. Naša težnja je, da skupaj z jugoslovanskimi proizvajalci pohištva pridemo do skupne proizvodnje pohištva za dežele tretjega sveta. Gre torej zato, da povečamo t. i.

Goran produkt in imeli smo vtis, kot da smo na našem Kavkazu. Nismo si mogli predstavljati, da tam živijo ljudje. Žal pa smo imeli le malo časa, kar smo videli, smo pretežno videli iz avtomobila.«

Tov. Ovčarov, direktor firme iz Saratova je v inter- vjuju izjavil:

»Po izvedbi perestrojke pri nas so naša podjetja postala svo-

Tov. Ovčarov, direktor firme Nitron iz Saratova v pogovoru z novinarjem Dolenjskega lista

bodnejša. To predstavlja poziti- ven premik, ki pozitivno vpliva tudi na ekonomiko naših podje- tij. Z Novolesom smo podpisali sporazum o poslovnem in znan- stveno-tehničnem sodelovanju (decembra 88), kar predstavlja okvirni program za nadaljnje delo. Firma Novoles, ki smo si jo ogledali, je zelo solidna.

Ugotovili smo, da imamo veliko skupnih interesov. Rezultat našega sporazuma bo blago za potrebe ljudi in stanovanjsko izgradnjo (kopalniška oprema). To, kar smo videli v Novolesu, nam priča, da je to dobra orga- nizacija in trdna firma. Zado- voljni smo, da sodelujemo. Tudi visoko strokovni kader imate in ne bi smelo biti težav.« Na vpra- šanje: Kakšne vtise imajo o Slo- veniji in Dolenjski, je odgovoril: »Čudovito, vse je tako zelo, zelo lepo!«

Razgovori so potekali v delov- nem vzdušju. Naši predstavniki so sovjetsko delegacijo seznanili s programom »Kolpa — san« in projekt proizvodnje kopalniške opreme za firmo Nitron. Po pro-

jektu naj bi potekala izgradnja proizvodnje kopalniške opreme v Saratovu v treh etapah. V prvi etapi bi bil zgrajen kompleks za proizvodnjo 50.000 kom. kopal- nih kadi na leto v tretji etapi pa naj bi bile kapacitete povečane do 100.000 kopalnih kadi na leto iz akrilnih plošč TAP-a, v drugi etapi naj bi bile povečane kapa- citete 100.000 kopalnih kadi na leto iz lastnih (ruskih) akrilnih plošč. Realizacija projekta naj bi bila uresničena v štirih letih od podpisa pogodbe, ki bo pod- pisana predvidoma konec meseca marca 1989. V okviru tega projekta je vključen tudi TRIMO za dobavo montažne zgradbe proizvodnega in admini- strativnega dela tovarne. Ta pro- jekt predstavlja za Novoles na eni strani veliko priznanje, na drugi strani pa tudi lepe poslovne možnosti.

Tudi pogovori z delegacijo iz firme PMO za potrebe TSP so bili uspešni, kar pomeni, da se bo blagovna menjava med Novolesom in to firmo še pove- čala. Na pragu novega leta 1989 smo torej krepko posegli v med- narodno delitev dela.

Pogovori z delegacijo iz Saratova, SZ, so potekali v prijateljskem in delovnem vzdušju.

Volitve v samoupravne organe DO Novoles, 16. 1. 1989

TOZD	Organi DO DS DO	Disciplin. komisija DO	SDK DO
1. Tozd primarna predelava lesa Štev. volilcev: 833 Glasovalo: 732 % udeležbe: 88	1. Jože Avguštin 2. Viktor Bec 3. Veno Bukovec 4. Branko Đurić 5. Franc Horvat 6. Franc Mervar 7. Metod Pirc 8. Marija Potočar 9. Ivan Rozman	1. Zdravko Gorše 2. Silva Kavšček 3. Jože Palčič 4. Ivan Pugelj 5. Ivan Šporar	1. Ivanka Jerman 2. Jože Pavlin
2. Tozd finalna predelava lesa Štev. volilcev: 1143 Glasovalo: 1000 % udeležbe: 87,5	10. Franc Berkopec 11. Franc Golobič 12. Avgust Hosta 13. Franc Kerin 14. Alojz Kocjančič 15. Marjan Križman 16. Anica Kužnik 17. Stane Levičar 18. Jože Medic 19. Silvester Miklavž 20. Andrej Pečjak 21. Miro Župevec	6. Zvone Bogolin 7. Jože Bogovič 8. Anton Brudar 9. Slavko Jarc 10. Branko Lipar	3. Jože Junkar 4. Stane Saje
3. Tozd proizvodnja in predelava polimerov Štev. volilcev: 135 Glasovalo: 126 % udeležbe: 93	22. Jože Rajer 23. Marjan Vencelj 24. Srečo Vodenik	11. Alojz Borštner 12. Bojan Logar 13. Franc Matoh 14. Drago Šircelj 15. Hedvika Pogačnik	5. Franc Skube 6. Franc Štamcar
4. Tozd strojna proizvodnja in oprema Sigmat Štev. volilcev: 170 Glasovalo: 151 % udeležbe: 89	25. Stanislav Hodnik 26. Marija Lužar 27. Ivan Pelc	16. Stanislav Hodnik 17. Franc Koren 18. Vida Omrzel 19. Zdenko Perc 20. Darinka Račič	7. Igor Anžiček 8. Janez Šturbej
5. Tozd Kopalniška oprema Štev. volilcev: 224 Glasovalo: 206 % udeležbe: 92	28. Stane Krnc 29. Stane Muc 30. Stane Škrinjar	21. Daniel Crnič 22. Željko Goleš 23. Josip Kusan 24. Josip Kolenac 25. Franc Slanc	9. Rudi Podrebarac 10. Anton Štucelj
6. DSSS Štev. volilcev: 395 Glasovalo: 307 % udeležbe: 78	31. Julijana Bencik 32. Franc Erpič 33. Franc Kapš 34. Slavko Medle 35. Zvonka Volf	26. Domine Avguštin 27. Jože Beg 28. Janja Bukovec 29. Ivan Meleh 30. Silvo Šercelj	11. Miodrag Todorović 12. Janez Žitnik
Skupaj: – Štev. volilcev: 2900 – Glasovalo: 2522 – % udeležbe: 87			

Datum: 16. jan. 1989

Podpis:
Jože Novinec, l. r.
Majda Medved, l. r.
Alenka Vidmar, l. r.

Kadrovske vesti za mesec december 1988

TOZD TVP:

Prišel: Janez Turnšek

Odšli: Damir Knežević (v JLA), Marjeta Franko (upokojitev), Avgustin Vrtar (upokojitev)

TOZD ŽAGA:

Odšli: Sandi Derčar (v JLA), Drago Ponikvar (v JLA), Niko Sučević (v JLA), Marjan Novak (v JLA), Bruno Bukovec (upokojitev), Ivan Erlah (v TPP)

TOZD TPI:

Odšel: Branko Domuz (v JLA)

TOZD BOR:

Odšli: Rudolf Krošelj (v JLA), Martin Lekše (v JLA), Pavel Bizjak (upokojitev)

TOZD SIGMAT:

Prišel: Darko Vovk (iz JLA)

Odšel: Anton Kukovič (v JLA)

TOZD IGK:

Prišel: Branko Primčič (iz JLA)

TOZD TDP:

Prišel: Viktor Breznik (iz JLA)

Odšli: Mičo Gojković (DSSS), Janez Cimermančič (sporazum)

TOZD TSP:

Odšla: Mijat Davidovič (v JLA), Milica Blagojevič (upokojitev)

TOZD TPP:

Prišla: Tomaž Žnidaršič, Ivan Erlah (iz ŽAGE)

TOZD TAP:

Prišla: Janez Podpadec (iz JLA), Marija Blažič

Odšli: Tone Vidmar, Jože Pajk, Cveto Brajer (vsi v JLA)

Stanje zaposlenih na dan 31. 12. 1988

TOZD	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
TVP	121	155	276
ŽAGA	173	61	211
TPI	61	24	85
BOR	69	51	120
SIGMAT	126	40	166
IGK	60	41	101
TDP	221	208	429
TSP	135	127	262
TPP	69	37	106
LIPA	99	35	134
TAP	77	59	136
TKO	162	65	227
TES	118	31	149
TGD	57	58	115
BLP	101	49	150
DSSS	134	126	260
SKUPAJ:	1783	1144	2927

TOZD TKO:

Prišli: Jure Badovinac, Boris Bajuk, Ivan Bakin, Stjepan Basar, Borut Brinc, Vilko Brinec, Jože Brodarič, Daniel Crnic, Branko Fir, Ivan Erdeljac, Darko Jakofčič, Željko Jakša, Jože Janžekovič, Jože Jenič, Željko Knežević, Zlatko Kolic, Janez Kočevar, Franc Kokol, Milan Krajačič, Silvo Malesič, Vjekoslav Marijaš, Ivan Mužar, Slavko Nemanič, Anton Nemanič, Vojko Petje, Branko Perušič, Jože Pirc, Nikola Sajatovič, Ivan Šomen, Željko Tomašič, Nikolaj Vipavec, Zdravko Vovk, Jože Vrvišar, Štefka Zvonkovič, Jože Žugelj, Ivanka Matjašič, Rafko Ogulin (vsi iz SCT Ljubljana – TOZD Mehanični obrati)

TOZD TGD:

Odšli: Franc Špec, Roman Šuštar, Branko Meglen (vsi v JLA)

TOZD BLP:

Prišel: Dušan Plut

Odšel: Jože Peček (sporazum)

DSSS:

Odšla: Jože Zupančič (v JLA), Srečko Pirc (v JLA)

Prišli: Roman Judež (delo za dol. čas), Nataša Učjak (delo za dol. čas), Greta Mlinar (delo za dol. čas), Radoš Kužnik, Darinka Redling, Mičo Gojković (iz TDP)

STANJE ZAPOSLENIH PO MESECIH

POVPR.

Št.	TOZD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12
1	TVP	267	269	267	267	262	271	279	278	280	279	278	276	272
2	ŽAGA	215	218	217	213	215	214	221	221	217	217	217	211	216
3	TPI	97	93	91	89	88	85	86	87	97	86	86	85	88
4	BOR	127	130	129	129	128	126	126	124	124	123	123	120	125
5	SIGMAT	163	160	156	156	157	157	156	163	168	169	166	166	161
6	TPE	104	104	104	103	103	103	103	103	103	101	100	101	102
7	TDP	416	431	441	436	435	448	443	441	438	438	430	429	435
8	TSP	321	305	294	292	290	285	271	264	263	264	264	262	281
9	TPP	160	157	147	146	145	101	98	97	97	98	104	106	121
10	LIPA	135	135	133	133	135	133	134	133	134	134	134	134	133
11	TAP	135	134	133	138	139	138	138	137	138	138	137	136	136
12	TKO	189	188	189	188	190	197	196	195	194	190	190	227	194
13	TES	155	153	151	150	150	151	151	148	152	151	149	149	150
14	TGD	124	123	123	122	120	122	123	123	122	117	118	115	121
15	BLP	136	135	136	137	139	141	141	144	147	150	150	150	142
16	DSSS	239	243	245	244	246	244	245	245	250	256	256	260	247
17	NOVOLES	2983	2978	2956	2943	2942	2916	2911	2903	2914	2911	2902	2927	2932

EAN koda in njena uporaba

Zamisli o razvoju in uporabi enotnega sistema označevanja blaga se je pojavila v Združenih državah že pred četrto stoletje, v Evropi pa pred dobrimi desetimi leti. Zastavili so si cilj, da s sistemom EAN omogočijo enotno identifikacijo vsakega blaga široke potrošnje, ne glede na državo ali kraj iz katerega blago izhaja. Jugoslavija je začela spremljati EAN sistem v začetku osemdesetih let, natančneje leta 1981 ko je **Splšno združenje trgovine Jugoslavije** sklenilo, da se včlani v EAN (Evropska Asociacija za Numeriranje). Hkrati smo pri nas ustanovili **JANA** (Jugoslovanska Asociacija Numeriranja Artiklov), ki je bila registrirana v EAN. Že naslednje leto smo bili tudi formalno sprejeti v članstvo tega evropskega združenja.

Ker so na zahodu izračunali, da s tem sistemom privarčujejo pri delu in da je zato potrebno manj kadrov pri vsakodnevnih nabavnih opravilih, manipuliranju, skladiščenju, sprejemanju in izdaji blaga, so v Španiji s črtastimi kodami opremili 84 % prehrambenega blaga, v Franciji, Italiji, Švici, Švedski in Norveški 90 % in v Veliki Britaniji že 96 %.

EAN koda je sestavljena iz trinajstih kodiranih znakov. Prve tri številke pomenijo državo proizvajalca. (Jugoslavija ima 860) Naslednje štiri številke označujejo proizvajalca. (Novoles ima 0055) Naslednjih pet številk predstavlja izdelek, zadnja pa je kontrolna.

V Jugoslaviji pa s črtno kodo v tem času nismo prišli prav daleč. Število članic **JANA**

EAN je zraslo na preko 500, vendar je v Jugoslaviji sedaj s črtno kodo označenih še le okoli 30.000 artiklov, kar pomeni komaj okrog 10 % izdelkov, ki se pojavljajo na tržišču.

Vse več zahtev trgovine je, da naj bi bili tudi Novolesovi izdelki opremljeni z EAN kodo. Za programe **KOLPA-KER**, **OPO** in **AJDA**, ki so trenutno, glede na embalažo

najbolj primerni, že pripravljamo označevanje s črtno kodo.

Tudi pri izvozu se bomo morali podrediti zahtevam tujega trga in bomo morali vse izdelke, ki jih izvažamo, označiti z EAN kodo. EAN kodo lahko na embalažo napišemo na več načinov. Če je embalaža potiskana (npr. Ajda) lahko v ta tisk vključimo tudi EAN kodo, pod pogojem, da je barva embalaže dovolj kontrastna (zaradi optičnega odčitavanja). V ta namen je treba izdelati master film. Proizvod lahko označimo z EAN kodo, ki je napisana na samolepilni etiketi. Etiketo lahko napišemo z navadnim računalniškim printerjem ali pa na posebnem printerju za printanje EAN kod. Lahko pa EAN kodo natisnemo na nalepko, katere lepimo na embalažo za označevanje vsebine kartona. Uporaba črtne kode pa ni namenjena samo za trgovino. V razvitih državah je 80 % uporabe črtne kode v proizvodnem procesu: za krmiljenje proizvodnje, upravljanje transportnih linij, evidenca realizacije... Če so dokumenti in katalogi opremljeni s črtnimi kodami, jih lahko uporabimo v potniški službi, skladiščnem poslovanju, inventuri, administraciji itd. seveda ob uporabi ustrezne računalniške opreme.

Črtno kodo pa v industrijsko razvitih državah uporabljajo tudi v vsakdanjem življenju. Kartica, (podobna novolesovi izkaznici) ki je opremljena z črtno kodo je ključ za vstop v garažo, je ključ za dvig gotovine iz denarnega avtomata, je ključ za vklop ure za kontrolo delovnega časa itd. Uporabljajo pa jo tudi za odčitavanje števec, v varnostnih sistemih, na železnici in še na več drugih področjih.

Peter Cigler

Poliamidi – najrazširnejši konstrukcijski plastomeri—4

Kako uvajamo Novilon na trg

Najbolj učinkovit način uvajanja novih proizvodov tipa Novilon (konstrukcijskih plastomerov) na trg je dolgoročno gledano, izobraževanje direktnih uporabnikov oziroma projektantov, konstruktorjev, vzdrževalcev in ostalih, ki se ukvarjajo s temi zadevami. Od samega začetka dela na programu Novilon smo vse aktivnosti planirali tako in se nadaljujejo po dolgoročnem planu.

Prvi seminar za sedanje in bodoče uporabnike je bil 27. 10. 1988 pod nazivom »Uporaba litega poliamida«. Namen seminarja je bil predstava Novilon proizvodov, seznanitev z osnovnimi lastnostmi Novilon poliproizvodov in primerjava z drugimi plastomeri, kakor tudi osnove o možnosti mehanske obdelave in konstruiranja s plastomeri.

Na seminar so bili povabljeni predstavniki podobnih delovnih organizacij iz Slovenije in Hrvaške, ki bi bili potencialni potrošniki, oziroma tisti, ki so locirani do 150 km. Za druga področja bo organiziran seminar kasneje in na drugem mestu. Paralelno s proizvodnjo Novilona se vrši analiza lastnosti Novilon poliproizvodov na »Fakulteti strojarstva i brodogradnje« v Zagrebu (ustanova, ki je pooblašena tudi za izdajanje

atestov) in tisti podatki so se uporabljali na seminarju.

Poleg naših strokovnjakov je seminar vodil Doc. dr. Janez Indof, ki vodi katedro polimernih materialov na »Fakulteti strojarstva i brodogradnje« v Zagrebu in vodi tudi analize Novilona.

Seminar je vseboval naslednje:

1. Ogled obrata Novilon, predstava možnosti litja poliamidov
 - vprašanja in odgovori
2. Pozdrav udeležencem
 - predstava Novolesa
 - predstava Novilon litih poliamidov
3. Osnove o uporabi polimernih materialov v konstrukcijske namene
 - 3.1. Prednosti in pomanjkljivosti polimernih materialov
 - 3.2. Osnove o izbiri polimernih materialov
4. Lastnosti litega poliamida
 - 4.1. Lastnosti in značilnosti polimernih materialov
 - 4.2. Rezultati analiziranja lastnosti Novilon materialov in metode analiziranja.
 - 4.3. Primerjava lastnosti litega poliamida (Novilona) z drugimi polimernimi materiali.
5. Uporaba litega poliamida
 - 5.1. Uporaba – lastnosti – izbor materiala
 - 5.2. Primeri uporabe litega poliamida

6. Osnove o konstruiranju s polimernimi materiali.

6.1. Podlage za konstrukcijsko uporabo polimernih materialov.

6.2. Sodobni trendi na področju konstruiranja s polimernimi materiali.

7. Diskusija

– vprašanja in odgovori skozi razpravo

Odziv na seminar je bil več kot zadovoljiv. Bilo je preko petdeset udeležencev, v glavnem strojniki (konstruktorji in projektanti). Diskusija je bila precej konstruktivna in dolgotrajna, vprašanja pa zelo specifična in konkretna.

Na dober del vprašanj smo bili sposobni dati odgovore, vendar pa nam manjkajo še strokovno močni strojniki in rezultati konkretne uporabe Novilona, kar je tudi normalno, z ozirom, da imamo Novilon na trgu še le tri mesece.

Udeleženci so mišljenja, da je to prava pot za razvoj uporabe konstrukcijskih plastomerov, pa tudi Novilona in so pripravljeni aktivno sodelovati v nadaljevanju.

Z nekaterimi firmami (Rade Končar Zagreb, Primat Maribor, TAM Maribor) je dogovorjeno, da bodo vgradili Novilon proizvode v svoje proizvode, spremljali obnašanje in na naslednjem seminarju podali rezultate.

Naslednji seminar kateri pripravljamo je za vzdrževalce in bo v Ljubljani januarja 1989 leta pri društvu vzdrževalcev Slovenije, pod nazivom »Uporaba litega poliamida pri vzdrževanju strojev«.

O tem pa vas bomo obvestili

Sledi tudi nadaljevanje o »uvajanju Novilona na trg«

Vodja projekta NOVILON:
Lucija Barbarić, dipl. ing. kem.

Kako izkoriščamo delovni čas?

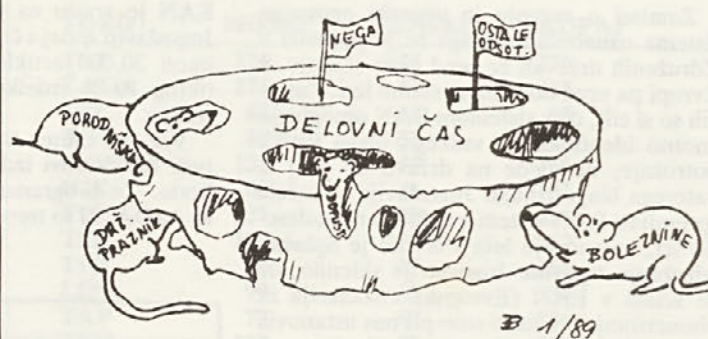
V pričujoči analizi spremljamo tisti del odsotnosti z dela, ko delavec ni prisoten v svojem delovnem okolju, v toz-d-u. Ta odsotnost zahteva nadomeščanje delavca oziroma izpad proizvodnje, v kolikor ne pride do nadomeščanja. Vsekakor pa velik obseg odsotnosti z dela močno vpliva na doseganje proizvodnje.

1. Gibanje obsega odsotnosti

V lanskem letu smo dosegli 20,95 % odsotnost z dela. To predstavlja 7 % večjo odsotnost kot v l. 1987. Obseg odsotnosti se nam je torej v primerjavi s preteklim letom povečal. Ta podatek ne obeta nič dobrega, saj nam kaže na to, da se izguba časa povečuje napram fondu delovnega časa. Če pogledamo strukturo odsotnosti, opazimo precejšnje premike v primerjavi z l. 1987. Ugotoviti je treba predvsem to, da so se lani pove-

2. Odsotnosti, ki predstavljajo največjo izgubo delovnega časa Dopusti

Dopusti so se v celoti povečali v primerjavi s preteklim letom za 11 %. Povečali so se na vseh postavkah. Povečanje rednega dopusta je treba pripisati povečanju števila delavcev v kategoriji v starosti nad 45 let. Za Novolesovo starostno piramido je namreč značilno to, da imamo vsaj v nekaterih tozidih močno skupino delavcev, ki so se zaposlili v Novolesu že v samem

B 1/89

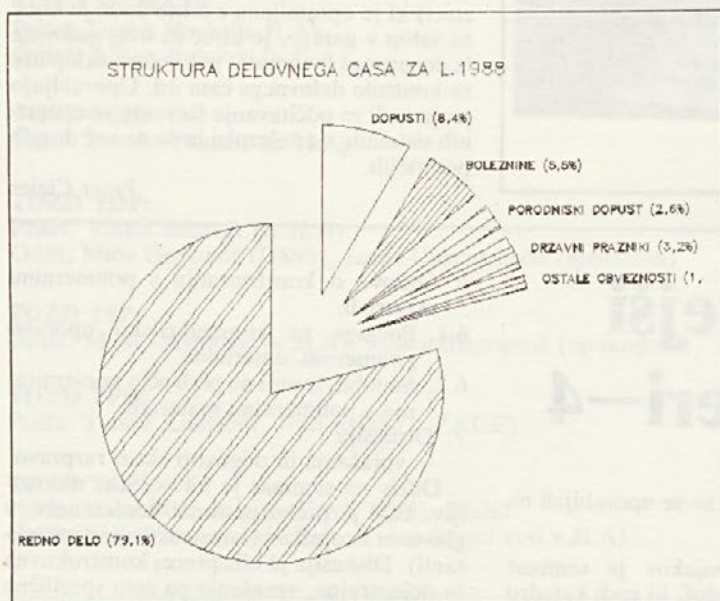
zgoraj navedenega velja, da razen pri neplačanih dopustih, ni mogoče doseči zmanjšanja odsotnosti.

Boleznine

Boleznine nam kljub raznim ukrepom iz leta v leto naraščajo. V letu 1988 so se v primerjavi s preteklim letom povečale za 23 % in znašajo poleg dopustov največjo postavko odsotnosti. V strukturi bolezenskih odsotnosti odpade največji delež (37,3 %), na bolezni 4 – 30 dni 80 % izplačila OD. Drugo večjo postavko (35,6 %) predstavljajo bolezni nad 30 z 90 % izplača-

nim OD. Nekaj več (17,4 %) je še bolezni do 3 dni s 75 % izplačanim OD, precej manj (9,7 %) pa bolezni do 30 dni s 100 % izplačanimi OD. Prav gotovo bi bila dobrodošla preglednica nastopajočih bolezni, žal pa te nimamo, ker so bile pred leti ukinjene spremljave posameznih bolezni. Gotovo pa je, da naraščanje odsotnosti zaradi bolezni opozarja na to, da postaja naša zaposlitvena populacija čedalje bolehnjejša. V zvezi s tem bi bila dobrodošla temeljitejša analiza obolevanj.

Upajmo, da bo projektna naloga »Analiza delovnih mest«, ki jo

čale le tiste odsotnosti, ki so »zakonite«, to je, odsotnosti, ki so v zakonih in sam. aktih uzakonjene. Na drugi strani so se pa odsotnosti, ki so izraz nedisciplin, torej odsotnosti, ki niso uzakonjene, znatno zmanjšale.

Tako so se zmanjšali neopravičeni izostanki, zastoji in druge raznovrstne aktivnosti, ki niso povezane z delom (telesno kulturne aktivnosti, zamude ipd.).

To prav gotovo dokazuje, da so se v l. 1988 začeli pozitivni premiki, začela se je povečevati disciplina, vsaj na nekaterih področjih. Žal pa se, kot že rečeno, skupna odsotnost povečuje. Povečevanje odsotnosti gre na račun predvsem naslednjih odsotnosti: dopustov, bolezni in porodniških dopustov. Te odsotnosti beležijo precejšen porast v primerjavi z letom 1987.

začetku in se z njim tudi »starali«.

Ti delavci so sedaj v fazi, ko jim pripadajo razni dodatki pri odmerjanju dopusta. Taka struktura zaposlenih je v tozidih: TVP, Žaga, TPI, TDP, TSP in DSSS. Zelo močno povečanje odsotnosti zasledimo pri študijskem dopustu. Ta odsotnost se je v primerjavi z letom 1987 povečala za 40 %. Ta podatek je vsekakor dobrodošel, saj pomeni, da je zajel Novoles val izobraževanja ob delu, kar je vsekakor koristno. Ni pa prijeten podatek, da se je povečala odsotnost na račun neplačanega dopusta. Le-ta se je povečala za 25 %. Po nekaterih tolmačenjih naj bi se ta odsotnost povečala zaradi uvedbe stimulacije na prisotnost na delu? Velja pa vsekakor preveriti, zakaj se je ta odsotnost opazno povečala. Iz

STRUKTURA ODSOTNOSTI

	1980	1987	1988	IND 88 80	IND 88 87
1. Dopusti	7,90	7,55	8,41	106	111
1.1. Redni dopust	7,51	7,17	7,97	106	111
1.2. Študijski dopust	0,10	0,13	0,14	140	108
1.3. Izredni plačan dopust	0,21	0,20	0,20	95	100
1.4. Neplačan dopust	0,08	0,05	0,10	125	200
2. Stokovno izpopol.	0,05	0,21	0,06	120	29
3. Boleznine	5,14	4,45	5,47	106	123
4. Porodniški dopust	1,86	2,40	2,58	139	108
5. Nega družin. člana	0,69	0,86	0,77	112	90
6. Nepredvidene odsot.	0,07	0,18	0,12	171	67
6.1. Zamuda avtobusa	0,02	0,01	—	—	—
6.2. Ods. del. brez kriv. do 8 ur	0,04	0,02	0,04	100	200
6.3. Ods. del. brez krivde nad 8 ur	0,01	0,15	0,08	800	53
7. Neopravičen izostanek	0,23	0,13	0,05	22	38
8. DPO in SO aktivnosti	0,24	0,41	0,04	17	10
9. Vojaške vaje	0,20	0,14	0,10	50	71
10. SLO	0,01	0,01	0,01	100	100
11. Mladinske del. akcije	0,02	0,01	—	—	—
12. Kultura, telesna kultura	0,01	0,02	—	—	—
13. Državni prazniki	2,99	2,57	3,21	107	125
14. Krvodajalske akcije	0,10	0,06	0,08	80	133
15. Zastoji	0,27	0,64	0,05	19	8
SKUPAJ	19,78	19,64	20,95	106	107

izvaja dr. Gazvodova, dala potrebne pozitivne rezultate. Seveda moramo biti v Novolesu dosledni pri izpeljavi ukrepov v zvezi s to nalogo.

Porodniški dopust

Najmanj sporna je prav gotovo ta postavka. Zabeleženo je 8 % povečanje porodniške odsotnosti v primerjavi s preteklim letom. Povečana odsotnost je posledica podaljšanja porodniškega dopusta na 12 mesecev.

Ostale odsotnosti

Kot že rečeno so se ostale odsotnosti, ki tvorijo 20,6 % delež v strukturi odsotnosti, zmanjšale v primerjavi s preteklim letom. Če izločimo še državne praznike (3,21 %), znašajo te odsotnosti 17,39 % delež v strukturi odsotnosti, kar predstavlja dokajšen delež izgube časa. Če nam je uspelo v preteklem letu ta delež zmanjšati, je to gotovo precejšen napredek. V l. 88 so n. pr. izginile zamude avtobusov, razne aktivnosti izven DO, zastoji in druge nepotrebne odsotnosti.

3. Stroški na račun odsotnosti

Razen neplačanega dopusta in neopravičenega izostanka so vse odsotnosti plačane v obliki OD. Leto 1988 smo v celotnem Novolesu izgubili na račun odsotnosti 1.395.825 delovnih ur. Za to odsotnost smo preko bruto OD izplačali 3.391.566.000 din, oziroma povprečno na mesec 282.630.500 din. K temu je treba prišteti še stroške izpadov oz. nadomeščanja v proizvodnji oz. na delu, kar še povečuje stroške. Na dlani je torej, da se morajo raziskati vzroki nastajanja izostankov z dela in da se čim racionalnejše organiziramo, da ne bo prihajalo do izpadov.

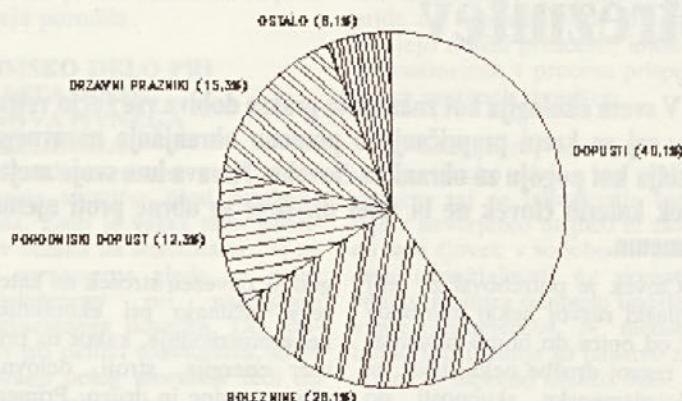
Resumé

Iz dosedaj povedanega sledi, da nam odsotnost z dela polagoma narašča, to je, fond delovnega časa se postopno zmanjšuje na račun povečane odsotnosti. Ob tem pa je treba ugotoviti, da se ti negativni trendi dogajajo izključno na odsotnostih, ki so

zakonsko in v samoupravnih aktih opredeljene kot veljavno dopustne. Na drugi strani je treba enako poudariti, da nam je uspelo znatno zmanjšati vse tiste odsotnosti, ki nastajajo zaradi pojavov nediscipline ali pa zaradi potreb izven DO. Jasno je tudi to, da bo v prihodnje težišče prizadevanj predvsem pri zmanjševanju vseh oblik boleznin. Le-te, kot že rečeno, iz leta v leto naraščajo. Jasno je pa tudi to, da je bitka za zmanjševanje teh odsotnosti najtežja. Tu je treba pripomniti, da je ena od pomembnejših ukrepov ravno že omenjena projektna naloga »Analiza delovnih mest«, ki obeta dobre sadove.

Alfonz Šterbenc

STRUKTURA ODSOTNOSTI ZA L. 1988

TOZD BOR v letu 1988

Leto 1988 je bilo za tozd BOR v znamenju utrjevanja miznega programa. V tem letu se je program BOR-a usmerjal predvsem na evropski trg. Mizni program je bil v garniturah predstavljen na sejnih: v Kölnu, v Lyonu, v Londonu in v Milanu. Rezultat teh prezentacij je ta, da je program vzbudil zanimanje pri evropskih kupcih, kar se je takoj poznalo na naročilih. Dotok naročil je tolikšen, da je možno sedaj končno narediti plan redno za 4 mesece naprej. Kolikšen premik iz ameriškega trga na evropski trg je bil dosežen, priča podatek, da je evropski trg na začetku leta '88 predstavljal le 5 % izvoza, konec leta '88 pa se je delež evropskega trga povečal že na eno tretjino izvoza. Prodor na evropski trg pa ni tako enostaven. Za ta trg je značilna visoka kakovost. Novi programi, ki si utirajo pot na ta trg sodijo v višjo kakovostno zahtevnost, predvsem na površinskem delu. Zato bo leto 1989 v znamenju prizadevanj doseganja visoke kakovosti, ki tozd-u zagotavlja obstanek na tem trgu. Visoko kakovost se trenutno dosega predvsem z veliko prizadevnostjo delavcev, ko pa bodo ustvarjene boljše razmere v proizvodnji, predvsem posodobljena lakirnica, bo to lažje doseči. Dotok naročil, ki omogoča izdelavo plana za daljše obdobje, omogoča hkrati tudi selekcijo po dohodkovnosti.

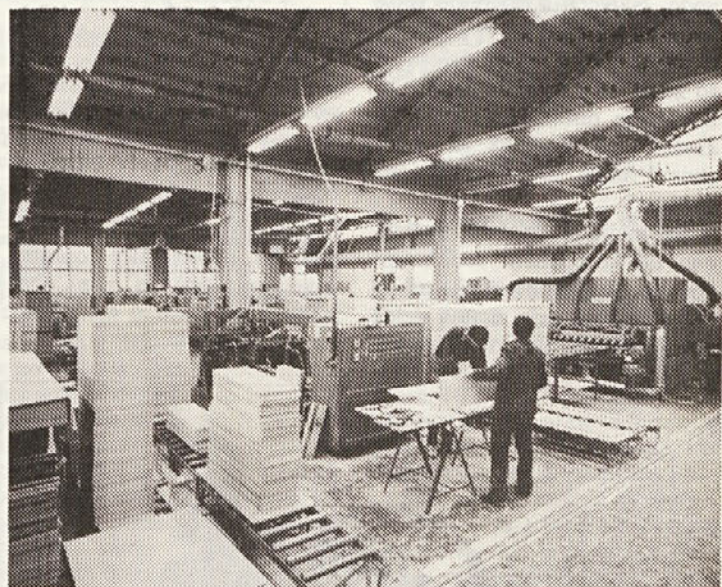
Tozde v letu 1988 ustvaril 2.216.000 US dolarjev proizvodnje za izvoz. Primerjava z letom 1987 pokaže, da se je povečala tudi produktivnost. V letu 1987 je tozd ustvaril 17.328 US dolarjev izvoza na zaposlenega, v letu 1988 pa že 18.467 US dolarjev izvoza na zaposlenega, kar je 7 % več kot v letu 1987. Izgledi za leto 1989 so še boljši in obetajo

končno konsolidiranje tozd-a tako programsko kot tudi proizvodno. Tudi na domačem trgu je tozd povečal prodajo. V letu 1988 je tozd ustvaril na domačem trgu 45 milijard S din 5 % celotne proizvodnje.

V l. 88 je tozd pridobil nekatere izboljšave in novosti. Izboljšala se je cestna infrastruktura: tozd je dobil nov dostop s parkirišči in povezavo z industrijsko cono. Na področju tehnologije so bile dosežene nekatere vidne izboljšave. Predvsem je treba omeniti izpopolnitev brusilke Hessemann, ki je sedaj računalni-

računalniški programi na PC-jih sedaj omogočajo dnevno terminiranje proizvodnje, kar omogoča vodenje in obvladovanje proizvodnje samo enemu človeku. Tudi preglednost nad proizvodnjo se je s tem bistveno povečala.

Čeprav je tozd v letu 1988 dosegel vidne rezultate v proizvodnji in si uspel zagotoviti nekaj pridobitev, bo treba v letu 1989 še marsikaj dodelati: urediti bo treba zunanji videz tovarne, izboljšati delovne pogoje v površinski proizvodnji, zlasti bo pa treba s tehnološkimi izboljša-

ško krmiljena (tipanje oblik), pridobitve so tudi na tehniki sestavljanja furnirja pri ovalnih oblikah, izboljšani so tudi postopki direktnega oblepljanja slojastih nalepkov. Na področju informatike so bili dodelani postopki računalniško krmiljene proizvodnje. Doma izdelani

vami ukiniti tretjo – nočno izmeno. Postopek je že v teku, rešitev predstavlja prenos tretje brizgalne kabine iz tozd-a TPP v BOR. Problem pa še nadalje ostaja lakirnica. To pa bi lahko rešili z izgradnjo kanala za sušenje.

A. Š.

USTVARJALNO

KREATIVNO

Ekologija – čas je za streznitev

V svetu ekologija kot znanost in praksa dobiva vse večjo veljavo, saj se krepi prepričanje o pomenu ohranjanja naravnega okolja kot pogoju za ohranitev človeka. Narava ima svoje meje, prek katerih človek ne bi smel iti, sicer se obrne proti njemu samemu.

Človek je potreboval za svoj biološki razvoj nekaj milijonov let od opice do homo sapiensa, za razvoj družbe nekaj tisoč let od plemenske skupnosti do socializma, nekaj sto let od motike do »space shuttle-a«, za razrešitev ekoloških problemov pa mu je preostalo le nekaj desetletij sicer bo propadel. Znaki propadanja okolja so vsako leto bolj očitni: umiranje gozdov (v Sloveniji je bolnih že cca 90 % gozdov), propadanje morij (Severno morje z umiranjem tujinov, Jadran s pojavom meduz in cvetenja), uničevanje atmosfere (kisel dež, ezonska luknja na južnem tečaju, povečanje CO₂ v ozračju – 0,4 % na leto). Zavest ljudi o skupni usodi, ki jo imajo kot prebivalci planeta Zemlje, se je okrepila. Ekološki problemi že dolgo niso lokalni, še najbolj pa je to potrdila Črnbiljska nesreča jedrske elektrarne. Zavedati se moramo, da Slovenija ni nobena izjema pa tudi ne Dolenjska. Dolenjci še najbolj to občutimo s problemom pitne vode. Največji izviri pitne vode na Dolenjskem so v vzhodju Kočevskega Roga, na žalost pa so zaradi kočevske industrije in živinoreje onesnaženi, ker ima kraški svet Kočevskega Roga skoraj nično samočistilno sposobnost.

Ekologija je v svetu že postala ena od komponent sodobnega gospodarjenja. Investicije za to področje dosegajo znaten delež vseh investicij. Ekologija je dru-

god že obvezen strošek na katerega računajo pri ekonomiki neke proizvodnje, kakor na primer energija, stroji, delovna sila, surovine in drugo. Primer: Nemška kemijska industrija načrtuje zmanjšanje emisij amonika v okolje za 30.000 t do leta 1990. Za tak cilj bo potrebno

Efekt tople grede ali kako skuhati planet!

Energija sončnih žarkov, ko pridejo v atmosfero se del absorbira, del pa se odbije od zemeljske površine. Ko zopet prehajajo atmosfero, nekatere snovi absorbirajo to energijo in ji preprečijo izhod iz nje.

Ta energija se kopiči in kakor pri topli gredi zvišuje temperaturo. Te snovi so v glavnem posledica onesnaženja človeka: CO₂, metan, kloro fluroogljikovodiki, dušikovi oksidi...

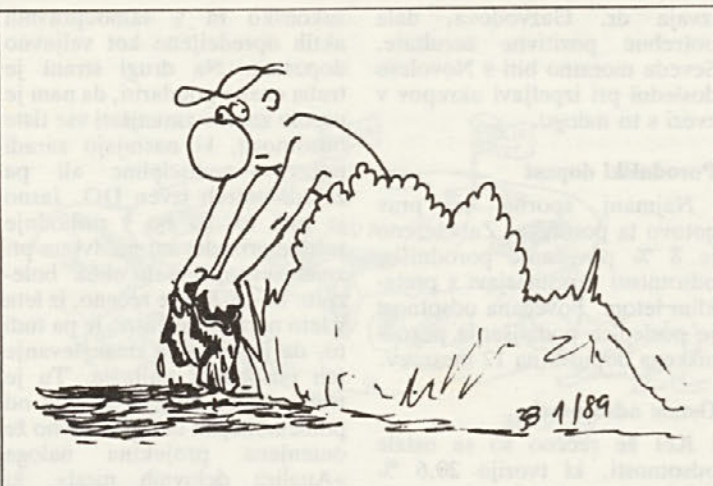
Od leta 1950 vršijo redne meritve atmosfere na polih zemlje. Tako se je povprečna zemeljska temperatura dvignila za 0,4°C, koncentracija CO₂ se zvišuje 0,4 % na leto, metan 1–1,5 % na leto...

Tako se bo do leta 2050 količina CO₂ podvojila, kar bo imelo za posledico zvišanje zemeljske temperature za 1,5 – 4,5°C, topljenje polarnih kap ledu in zvišanje nivoja vode oceanov za cca 1,5 m, širjenje puščav, da ne omenjam posledic za kmetijstvo.

Povzetek po reviji »Chemical Engineering« (november, 1988)

investirati cca 8 milijonov dolarjev v opremo in cca 20 milijonov dolarjev na leto za delovanje teh naprav.

Po drugi strani pa ekologija odpira novo področje gospodarstva za proizvajalce opreme, nove proizvode, ki manj obremenjujejo okolje in nenazadnje nova delovna mesta.

Za Novoles ni še nič prepozno, je pa že skrajni čas, da zaorjemo ledino v ekologijo. Zavedati se moramo naslednjega:

– da se bo zakonodaja vse bolj zaostrovala in s tem tudi pritisk družbe na onesnaževalce,

– da so drugi onesnaževalci, ki so potencialno večji kakor Novoles, že zgradili čistilne naprave in nas tako prehiteli,

– da se občina Novo mesto pripravlja v naslednjih letih sanirati neke ekološke probleme, in da še nismo nič ukrenili, da bi se prilagodili tem novim prilikam,

– da bo potrebno vsaj leto ali dve za strokovno analizo stanja in rešitev ter morda še kako leto za izgradnjo čistilnih naprav, kar pa je lahko že pozno, če tudi sedaj začnemo,

– da bo potrebno v treh letih veliko investicijskega denarja, ki ga bomo glede na obstoječo ekonomsko situacijo težko zbrali.

Naj v zaključku še enkrat poudarim, da vprašanje ekologije pomeni vprašanje prihodnosti človeka.

INOVATOR

Inovativna dejavnost v obratu Žagani les in Predali Soteska

O inovativni dejavnosti v tej delovni enoti Novolesa smo že pisali v eni od prejšnjih števil glasila.

Od takrat pa do danes pa so se zadeve izkristalizirale in tako je delavski svet TOZD-a TPI (po novem DE) na svoji predzadnji seji, dne 22. 10. 1988 potrdil izplačilo nadomestila inovatorju Albinu Vidmarju za naslednja dva predloga;

a) Preureditev vrtalke VS-2 KLI Logatec

Vrtalka VS-2 KLI Logatec je bila za vrtanje večjih modelov prekratka. Tov. Albin Vidmar je uporabil dve odpadni osovini od čelilnika in s tem brez stroškov podaljšal delovno dolžino

do 2000 mm. Tako je sedaj moč vrtati elemente vseh dolžin. Na predlog komisije je delavski svet odobril izplačilo posebnega nadomestila v višini 580.008 din.

b) Izdelava gumiranih valjev

Na stiskalnici je pri plastifici-

ranju z dvoslojnim folijami (imitacije lesa) prihajalo do podrsavanja kovinskih valjev in zaradi tega do večje količine škarta. Tov. Vidmar je zato predlagal izdelavo in vgraditev dveh gumiranih valjev. Z realizacijo inventnega predloga so naknadne slabosti odpadle. Tov. Vidmar je za Novolesov predlog dobil izplačano denarno nadomestilo v višini 535.392 din.

Delavski svet je obravnaval še dva inovativna predloga in sicer: ZAVSTAVLJANJE OBDELANCEV NA MOZNIČARJI VLEHRBRING IN KRMILJENJE ČELNILNIKA DISPOHL I. S FOTOCELICO IN NJENO DALJINSKO PREMIKANJE. Oba inovativna predloga sta doprinesla ogromen prihranek, saj je tehnična izboljšava zaustavljanje obdelovancev na mozničarki samo v letu 1988 dala 130.000.000 din čistega prihranka.

Skupna značilnost obeh predlogov sta timsko delo in spor inovatorjev v zvezi z deležem avtorstva pri nastajanju predlogov. Zaradi zadnje značilnosti je delavski svet določil posebno komisijo sestavljeno iz strokovnjakov s področja strojništva, da določi delež avtorstva. Komisija je svoje delo končala, vendar je za dokončno verifikacijo predloga potrebna odločitev delavskega sveta. Zato bomo v eni od naslednjih števil poročali o dokončnem razpletu.

Avtorstvo inovativnega predloga (soavtorstvo)

O avtorstvu je bilo v rubriki INOVATOR že nekaj napisanega, toda ravno problem spora inovatorjev v zvezi z avtorskim deležem v Soteski je ponovna pobuda za obširnejše pisanje o avtorstvu.

21. člen še veljavnega pravilnika o inovativni dejavnosti DO Novoles navaja, da je v primeru ko je pri oblikovanju predloga sodelovalo več avtorjev iz prijave obvezno razvidna udeležba vsakega avtorja. Nadalje pa navedeni člen določa, da so se avtorji dolžni SAMI sporazumeti o deležu svojih prispevkov do skupnih predlogov.

Na žalost pa pravilnik ne govori o tem kaj storiti takrat, ko se soavtorji ne morejo sporazumeti. V našem primeru je DS imenoval komisijo da da o sporu svoje mišljenje in predlog. Komisiji je pri delu kot zakonska podlaga služil zakon o VARSTVO IZUMOV, TEHNIČNIH IZBOLJŠAV IN ZNAKOV RAZLIKOVANJA, ki v svojem 9. členu opredeljuje avtorstvo. In sicer navaja, da se ne šteje za ustvarjalca tisti, ki je samo tehnično pomagal pri nastajanju storitve.

To pomeni, da nimajo lastnosti ustvarjalcev osebe, ki so izumitelj ali drugim ustvarjalcem nudile le tehnično pomoč,

torej natipkale zahtevek organizacije združenega dela za preveritev utemeljenosti rešitve tehničnega dela, izdelale skice, narisale potrebne risbe, izpolnile obrazec, pripravile dokumentacijo, tehtale ali merile določene stvari ali rezultate.

Kaj je potem bistvo avtorstva in v čem se avtor loči od ostalih subjektov v procesu nastajanja inovativnega predloga? Možen odgovor bi bil lahko sledeč: Inovacija je vsaka koristna NOVOST, ki prispeva k porastu produktivnosti, ekonomičnosti in kakovosti izdelka. Torej je poudarek na novosti in ne na seštevku spremljevalnih dejavnosti, ki tej novosti omogočajo

realizacijo, saj so te dejavnosti splošno znani procesi. Bistvo spremembe stanja je novost ki je to stanje spremenila in avtor te novosti je tisti kateremu se je ta ideja porodila.

TIMSKO DELO PRI NASTAJANJU INOVATIVNEGA PREDLOGA

Dandanes so vse večje znanstvene stvaritve plod timskega dela. Zato je vsaka taka stvaritev vezana na soavtorstvo, ki pa je sorazmerna glede na delež udeležencev pri nastajanju ustvarjenega dosežka. Do sporov pri delitvi soavtorstva, ki je vezano poleg moralnih tudi do materialnih pravic, običajno ne

prihaja. Če pa so, so zelo redki saj so ustvarjalci osebnosti z visoko kulturo medsebojnih odnosov, ki temeljijo na avtoriteti argumentov. V primeru ko pride do spora so tisti, ki spor rešujejo dolžni presoditi, koliko je posameznik v procesu prispeval za nastanek stvaritve.

V nadaljnjem razvoju, bo imelo timsko delo vse večji pomen, saj se tehnologija razvija z neverjetno naglico in zato en sam človek v sodobnem procesu ustvarjalnosti ne pomeni veliko. Kultura odnosno upoštevanje argumentov in medsebojno spoštovanje so jamstvo za dobro in uspešno timsko delo.

Janez Doltar

Osnutek kriterijev

ki jih bo sindikat uveljavljal kot obvezno sestavino pri določanju ekonomskih in tehnoloških presežkov delavcev

Zaostrene gospodarske razmere, pa tudi smeješe posodabljanje gospodarstva, tehnologije in organizacije dela se kažejo v nastajanju presežkov delavcev. Ob že izkazanih presežkih postopoma naraščajo tudi napovedi delovnih organizacij o predvidenih novih, raziskave pa kažejo, da se bomo v prihodnjih letih srečali z obsežnejšim problemom presežka delovne sile. S tem se za celotno družbo, še posebej pa za sindikat, odpirajo relativno novi problemi, s katerimi se doslej še nismo srečevali ali pa smo se le v minimalnem obsegu.

Ob siceršnji pravici dela z družbenimi sredstvi, ki za sindikat ostaja temeljno izhodišče, si ne moremo zatiskati oči pred dejstvom, da bodo presežki delavcev nastajali, pa naj gre za ekonomske razloge ali za kvalitne razvojno strukturne spremembe. Ohranjanje neproduktivnih delovnih mest, zastarele tehnologije in organizacije dela ni več samo grožnja o neperpektivni prihodnosti pač pa se posledice z vso ostrino kažejo že danes. Vsakršno vztrajanje pri takem ravnanju bi nas potisnilo v brezizhoden položaj.

Pomembno pa je, kako se bomo z novim problemom soočili in na kakšen način ga bomo reševali. Na 10. seji je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije opredelil temeljni odnos sindikata do tega novega problema in temeljne usmeritve za naše konkretne aktivnosti. Temeljna zahteva sindikata, od katere ne bomo odstopili v nobenem primeru, je maksimalna solidarnost delavcev pri reševanju problema vsakega posameznika in humanost. Prav zato tudi opredeljujemo pričujoče kriterije, da bi

tako v največji možni meri zaščitili posameznega delavca. Zahtevamo pa, da so postopki ugotavljanja presežkov delavcev čim bolj objektivni, da se v njih upoštevajo različne možnosti, ki jih ima posameznik za reševanje lastnih problemov, upoštevajo možnosti poklicne mobilnosti, predčasne upokojitve in upokojitve pod ugodnejšimi pogoji itd.

Pričujoče kriterije bo sindikat uveljavljal kot obvezno sestavino v postopku ugotavljanja presežkov delavcev in izbiranja posameznih delavcev. S tem ne zmanjšujemo odgovornosti poslovočnih in strokovnih služb v OZD, niti ne pričakujemo, da se bodo v postopkih izbire uporabljali samo naši kriteriji. Zahtevali bomo le, da bodo naši kriteriji sestavina vseh kriterijev, ki jih bo opredelila OZD.

Kriterije delimo na tri ravni. prvi so osnovni kriteriji, ki predstavljajo instrument za opredelitev obsega tehnološkega ali ekonomskega presežka, prvo selekcijo glede na zahteve delovnega procesa in obvezno izločitev iz nadaljnje presoje. Drugi so izločilni kriteriji, ki predstavljajo

instrument ugotavljanja delavcev, ki v nobenem primeru ne morejo biti uvrščeni med ekonomske in tehnološke presežke, tretji pa so korekcijski kriteriji, ki omogočajo presojo med delavci, ki sicer izpolnjujejo enake osnovne kriterije. Poleg opredelitve posameznih kriterijev pričujoč dokument vsebuje še navodila za ravnanje organov in organizacij ZSS v postopkih ugotavljanja presežkov delavcev in način vključevanja obravnavane problematike v samoupravne splošnih aktih OZD.

I. KRITERIJI ZA DOLOČANJE PRESEŽKA DELAVCEV

1. OSNOVNI KRITERIJI

A) Usposobljenost za opravljanje dela

Osnovni kriterij uporabljamo za temeljno preverjanje dejanske strukture zaposlenih z zahtevano strukturo v skladu s programom prestrukturiranja¹ (1 S programom prestrukturiranja označujemo vse programe, ki kakorkoli posegajo oziroma povzročajo spremembo v delovnem procesu, organizaciji ali organiziranosti, torej kadar gre za prenovo ali modernizacijo, spremembo proizvodnega programa, spremembo organizacije dela, spremembo samoupravne organiziranosti ali za sanacijsko oziroma predsanacijske programe.) in zato zajema primerjavo glede na:

- zahtevano izobrazbo
- zahtevana specialna znanja
- delovne izkušnje
- psihofizične sposobnosti.

Pomembno je, da analiza zajame širok krog delavcev, od proizvodnih, režijskih, administrativnih do strokovnih in poslovnih in ne zgolj posamezni sektor, delovno enoto ali skupino, da bi se tako izognili diskriminacijskemu ravnanju do posamezne skupine delavcev. Seveda to ne pomeni, da je treba ob vsaki manjši spremembi zajeti delavce celotne organizacije združenega dela, pač pa vse tiste, ki so glede na vsebino dela kakorkoli povezani s spremembami, ki izhajajo iz programa prestrukturiranja.

Ta del analize mora vsebovati tudi konkretno število delovnih mest oziroma del in nalog glede na zgornje kriterije, tako da je mogoče natančno ugotoviti presežek ali primanjkljaj delavcev.

B) Izpolnjevanje pogojev za upokojitve

Ob analizi obstoječe kadrovske strukture je treba ugotoviti delavce, ki izpolnjujejo pogoje za upokojitve in sicer:

- Takoj začeti postopek za upokojitve delavcev, ki izpolnjujejo zakonske pogoje
- oceniti možnosti za predčasne upokojitve (glede na obseg preostale delovne zmožnosti in zakonske pogoje).

OBRAZLOŽITEV K TOČKAMA A IN B

Izhajamo iz zahteve, da mora vsak program prestrukturiranja v OZD (modernizacija, prenove, sanacija) vsebovati tudi kadrovske komponente, torej oceno potrebnih kadrov ob primerjavi z dejansko kadrovsko strukturo, pa tudi ukrepe za zagotovitev potrebnih kadrov oziroma rešitev presežka delavcev. Zakonodaja tako zahteva, da postavlja ob sanacijskih oziroma predsanacijskih in investicijskih programih ter ob izdelavi elaboratov o samoupravnih reorganizacijah. Menimo pa, da bi take analize morali izdelovati tudi ob zaključnih računih in to zahtevo bomo sindikati tudi uveljavljali.

Ta faza je torej namenjena seznanjanju delavcev z nujnostjo prenove oziroma sprememb ter seveda potrebnimi spremljajočimi ukrepi, med katere spada tudi sprememba obsega zaposlitve ali drugačne zahteve po usposobljenosti zaposlenih.

Analiza kadrovske strukture v tej fazi ne sme vsebovati nikakršne opredelitve, kdo poimensko je presežek, ker je namenjena prvemu konkretnemu seznanjanju delavcev s pripravljajočimi spremembami in informaciji o postopku izbire presežka. To informacijo obvezno sestavlja:

- prikaz zahtevane in obstoječe kadrovske strukture
- kriteriji, ki bodo upoštevani

pri izdelavi poimenskega seznama presežkov.

V tej fazi morajo biti delavci obvezno seznanjeni še z:

- okvirnimi možnimi prezaposlitvami
- možnostmi prekvalifikacije
- možnostmi predčasne upokojitve in nujnostjo upokojitve ob izpolnjevanju zakonskih pogojev
- načinom reševanja njihovih materialnih in socialnih vprašanj v primeru, da ostanejo brez dela.

C) Materinstvo: med presežke ni mogoče uvrstiti nosečih delavk, delavk na porodniškem dopustu ter mater z otroci do dveh let starosti.

OBRAZLOŽITEV: Izločilni kriteriji² (Navedene kriterije upoštevajo razvite evropske zakonodaje pri odločanju o kolektivnih odpustih in temeljijo na ustreznih mednarodnih konvencijah) predstavljajo kriterije, ki jih bo sindikat obvezno uveljavljal v postopku ugotavljanja presežka delavcev in sicer tako,

Po tej informaciji je treba vsakemu posameznemu delavcu dati možnost, da se opredeli do nastalega problema z vidika reševanja lastnega problema. S tem mislimo, da pove, npr. če vidi možnost prezaposlitve in kakšno pomoč pri tem potrebuje, kakšen odnos ima do lastne prekvalifikacije in kaj ga zanima, kakšne so njegove socialne razmere, katere ovire za prezaposlitev vidi in podobno.

V tem poglavju smo posebej izpostavili obvezno upokojevanje, ker menimo, da ob prihajanju mladi generaciji, ki se ji že sicer zmanjšujejo možnosti za zaposlitev, ni nobenega opravičila, da bi še nadalje delo opravljali tisti, ki že izpolnjujejo zakonske pogoje za upokojitve. Hkrati menimo, da je zlasti pri starejših in zdravstveno manj sposobnih delavcih treba uveljaviti možnost predčasne upokojitve, tudi iz humanih razlogov, saj bi bilo take delavce nesmiselno prezaposlovati ali celo preusposabljalati.

2. IZLOČILNI KRITEIJI

A) Delovna doba delavcev: med presežke ni mogoče uvrstiti delavcev 5 let pred upokojitvijo (razen tistih, ki izpolnjujejo pogoje za predčasno upokojitve), delavcev z manj kot enim letom delovne dobe in delavcev, mlajših od 18 let.

B) Zdravstveno stanje: med presežke ni mogoče uvrstiti invalidov in invalidnih oseb ter delavcev z ugotovljenimi poklicnimi boleznimi, ki so posledica dela v OZD.

da opisane kategorije delavcev v nobenem primeru, ne glede na (ne)izpolnjevanje drugih pogojev, ne morejo biti uvrščene med presežek. Gre za uveljavljanje solidarnosti vseh delavcev do tistih delavcev, katerih delovni prispevek je zaradi objektivnih pogojev nekoliko zmanjšan oziroma imajo manjše možnosti za prezaposlitev ali prekvalifikacijo in za zaščito mladih delavcev. Seveda lahko OZD uporablja še ugodnejše kriterije za omenjene kategorije delavcev.

3. KOREKCIJSKI KRITEIJI

A) Delovna uspešnost: upošteva se različne vire za ugotavljanje uspešnosti, kot je povprečna delavčeva delovna uspešnost v najmanj dveh preteklih letih, ocena neposredno predpostavljene, morebitno inovativno delo, rezultati na proizvodnih tekmovanjih, delovna priznanja in nagrade ter dosedanja pripravljenost za dejansko izpolnjevanje svojega znanja in podobno. Ocena naj temelji na čimbolj objektiviziranih podatkih.

B) Zdravstveno stanje: upošteva se npr. poslabšano zdravstveno stanje delavcev, zlasti kadar je v zvezi z delom, kronična obolenja, ki niso posledica dela, hujše in daljše bolezni itd.

C) Socialni položaj: upošteva se dohodek na družinskega člana, število nepreskrbljenih otrok, število zaposlitev v družini, sposobnost samozaposlitve itd.

OBRAZLOŽITEV: Korekcijski kriteriji naj bi se uporabljali pri presoji, ko delavci sicer

izpolnjujejo enake osnovne pogoje. V OZD bodo seveda uporabljali še druge korekcijske kriterije, prilagojene njihovim razmeram in potrebam, navajamo le tiste, ki jih je potrebno nujno upoštevati. Pri tem seveda vsi niso enako pomembni, pač pa jih bodo v OZD rangirali glede na lastne potrebe itd. Kot primer navajamo npr. korekcijski kriterij socialni položaj. Po našem mnenju ta ne sme biti med najpomembnejšimi, ker imamo v družbi vzpostavljen sistem za zagotavljanje socialne varnosti in funkcija OZD ni primarno namenjena socialni politiki. Kriterij bi tako uporabljali le kot varovalni mehanizem za tiste delavce, ki bi bili zaradi eventualne izgube delovnega mesta bistveno ogroženi v svojem materialnem in socialnem položaju. Kot sposobnost samozaposlitve zlasti razumemo, da ima delavec poklic, s katerim lahko opravlja zasebno dejavnost, še zlasti v primerih, ko že opravlja popoldansko obrt in da ima oziroma ima možnost pridobitve določenih finančnih sredstev in druge pogoje za opravljanje zasebne dejavnosti. Nasprotno pa menimo, da je treba odločilno vlogo dati korekcijskemu kriteriju delovna uspešnost.

Vsekakor pa ne pristajamo, da bi OZD v dodatnih korekcijskih kriterijih upoštevala:

- kraj stalnega bivališča
- izrečene disciplinske ukrepe
- preverjanje oziroma upoštevanje narodnosti, spola, jezika, veroizpovedi.

ZAHVALA

Ob izgubi mojega brata Cirila Gimpelja se zahvaljujem sodelavcem za denarno pomoč, in izrečeno sožalje. Vsem iskrena hvala.

Anica Kovačič

ZAHVALA

Ob smrti mojega očeta Rudolfa Finka se iskreno zahvaljujem OOS TVP za venec in izrečeno sožalje, ter sodelavcem tozda TVP za denarno pomoč in izrečeno sožalje.

HVALA!

Marija Rudman TVP

ZAHVALA

Ob smrti najinega nad vse dobrega brata JOŽETA BERKOPCA se najlepše zahvaljujem OOS DSSS, BLP, sodelavcem Splošne službe za podarjene vence ter delavcem skladišča BLP za denar namesto cvetja.

Iskrena hvala mehanični delavnici tozda TDP za podarjeni venec, in vsem za izrečeno sožalje.

Hvala vsem njegovim nekdanjim sodelavcem in prijateljem, ki sta ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Sestri: Sonja in Vanja

Razvojna dejavnost DO Novoles v letu 1988

Spoštovani sodelavci, dragi novolesovci

Že v prejšnji številki našega glasila ste se lahko seznanili z dejavnostmi ostalih služb DSSS v preteklem letu. Namenimo danes nekaj besed še razvoju. Kako zelo nam je potreben, se je pokazalo v zadnjih letih, ko so vse hujše razmere na domačem in spremenjeni odnosi na svetovnih trgih potiskale naše programe enega za drugim v izgubo. Niti veliki napor mnogih izmed vas v proizvodnji, niti ostri ukrepi na področju poslovanja, recimo veliko zmanjšanje zalog, pa tudi vse tanjši (v DM) osebni dohodki, ki jih vsakega 12. nesemo domov, niso uspeli naši DO zagotoviti uspešnega poslovanja.

In prav v tem grmu leži zajec. Ne glede na našo notranjo učinkovitost je naše, jugoslovansko, gospodarsko okolje vse prej kot naklonjeno zmanjševanju stroškov. Visoki stroški družbene režije, visoke in nepredvidljive obrestne mere, hiperinflacija, pomanjkanje kapitala za investiranje, stalno spreminjajoča se zakonodaja in še bi lahko naštevali.

Ni čudno torej, da konkurenčno borbo na svetovnih trgih izgubljammo. Obseg izvoza jugoslovanskega pohištva na enega najbolj zanimivih trgov na svetu, v ZDA, se v preteklih letih ni bistveno povečal. Medtem so nas dohi-

tržnike, propagandiste. Ali z drugo besedo, ko ima boljši razvoj. Tako, vidite, razvoj ni samo Razvojni center. Razvoj moramo biti vsi. Vsak na svojem mestu moramo skrbeti, da novo nastaja, se hitro in učinkovito začne s proizvodnjo in hitro plasira na ravno prave trge, ravno pravim kupcem.

Že rajni Valentin Vodnik je opazil, da Kranjci nismo zaprte glave, pa tudi tisoči naših »pobeglih možganov«, ki se danes uspešno »udinajo« v »gnilem« kapitalizmu, potrjujejo, da je še vedno tako. Le organizirati se moramo in delati »prave« stvari!

Naj bralec oprost. Uvod je bil dolg, pa kaj, ko mi je ležalo na srcu in je moralo med vas. Da boste vedeli, kaj delamo in kaj hočemo in kaj moramo delavci v razvoju.

Že pod vodstvom ing. Pečarja, ki je vodil Razvojni center od leta 1980, je Novoles stopil na pot pospešenega vlaganja v lasten razvoj. Rezultati so na nekaterih programih bolj, na drugih manj vidni. Ustvarili pa smo dokaj močno strokovno ekipo in zagotovili osnovne materialne pogoje, ki nam lahko v pogojih nove organizacije in izvajanja tržno usmerjene razvojne strategije služi kot osnova za konsolidacijo in pospešeni razvoj Novolesa.

V lanskem letu smo na področju primarne lesne proizvodnje izdelali projekt priprave lesa s separati, katerega realizacija je že v teku in bo finalni proizvodnji zagotavljal oskrbo s kvalitetno pripravljeno surovino. Izdelan je bil tudi projekt I. faze rekonstrukcije Tovarne vezanih plošč, ki bo šel v realizacijo, čim bodo zagotovljena finančna sredstva. V II. fazi, ki že poteka, pa bo zagotovljen tudi razvoj novih proizvodov, ki bodo osvežili in popestrili ta program. Posebej velja pohvaliti na tem projektu sodelovanje strokovnjakov iz TVP. Takšnega sodelovanja si v bodoče želimo še več.

Pospešeno delo na razvoju lastnih pohištvenih programov nam je lani prineslo tudi posebno priznanje – Srebrni ključ beograjskega sejma za jedilnico Omega. O tem ste v našem glasilu lahko že prebrali. Zavedati pa se moramo, da bo uspeh resnično dosežen šele takrat, ko bo novi program zaživel v proizvodnji in na trgu, domačem in tujih. Pri tem pa moramo kreativno sodelovati vsi. Poleg Omega pa smo pripravili še nekaj drugih programov (Kvadrat, Plus 88), ki se morajo še tržno potrditi, preden se odločimo za njihov prenos v proizvodnjo. Poleg tega smo v vzorčni delavnici izdelali 153 komadov in 7 garnitur različnih vzor-

Jedilniška garnitura »OMEGA«

Zakaj ne?

Preprosto zato, ker ima trg svoje zakonitosti, katerim se bomo morali hočeš nočeš podrediti tudi mi. In te zakonitosti so pravzaprav kaj preproste. Svoje blago moraš prodati za več, kot si pravzaprav potrošil, da si ga ustvariš. Večna igra med cenami in stroški.

Če vse skupaj malo poenostavimo, se na trgu pojavljata dve vrsti izdelkov.

Na eni strani so izdelki, ki so na trgu že dolgo. Znanje, potrebno za njihovo proizvodnjo, je osvojilo že mnogo podjetij, doma in v svetu. Konkurenca je huda, cene so nizke, vrhunska kvaliteta pogoj. Usoda proizvajalcev se odloča na stroškovni strani. Preživijo le tisti, ki uspejo zmanjšati stroške po enoti proizvoda na minimum. Preživijo torej najboljše organizirani, Rast proizvodnje in prodaje na račun tržnih deležev tistih, ki so v borbi omagali, je nujen pogoj za preživetje. Na koncu ostane le nekaj najboljših, najboljše organiziranih, in hkrati poslujejo v najboljšem gospodarskem okolju.

tele in daleč prehitete države, kot so Tajvan, Koreja, pa tudi že Malazija in Tajland. Kdor proizvaja več, lahko proizvaja cenejše. Kdor prodaja cenejše, lahko proda več. In tako naprej, vse hitreje.

Pa pogledjmo še na drugo stran. Izdelke torej, ki so na trgu novi, vsebujejo znanje, ki je dostopno le nekaterim, običajno tistim, ki so ga razvili. Pri tem ne mislimo samo na tehnološko znanje. Tudi poznavanje potreb, želja in okusa potrošnikov je bistveni sestavni del tega znanja. Ta preklemski potrošnik. Kako je muhast! Danes hoče to, jutri že nekaj drugega. Danes modro, jutri zeleno, danes visoko, jutri široko. Pa je to svojo muhavost tudi pripravljen plačati! Naj stane kar hoče, ampak prav tale izdelek hočem!

Pri takih proizvodih se bitka ne bije pri stroških. Tu vlada konkurenca inovativnosti. Kdo bo dal na trg tisto pravo, kdo bo prvi, kdo drugi. Kdo ima boljše raziskovalce, boljše oblikovalce, kdo boljše analitike trga, kdo boljše organizatorje proizvodnje, kdo boljše

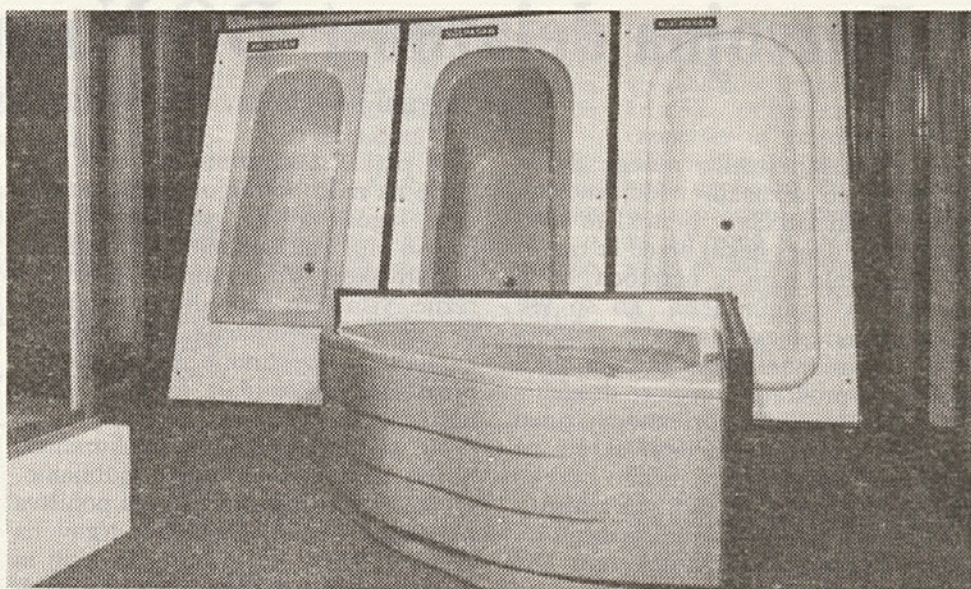
V okviru razvoja površinske obdelave smo samostojno ali v sodelovanju z zunanji in lastnimi strokovnjaki razvili vrsto novih finišev, med drugim tudi za nagrajeno Omega. Sodelovali smo pri prenosu v proizvodnjo novih finišev za beli Skand, Barbaro in Hepplewhite in prav na tem področju se bomo morali v bodoče še bolj potruditi in za to delo tudi prevzeti odgovornost.

V razvojnem centru se je tudi redno izvajala vhodna kontrola surovin za površinsko obdelavo in lepljenje, kakor tudi kontrola tehnoloških voda za tozđ TES. Letos smo razvili tudi novo metodo za določanje formaldehida v ivericah in vezanih ploščah, kar nam je omogočilo razvoj El kvalitete vezanih plošč. Lep uspeh ob pravem času.

Razvoj novih proizvodov iz programa Kolpa je intenzivno potekal v Metliki, v razvojnem centru pa smo sodelovali le pri razvoju novih pomivalnih korit Kolpa-ker. Pač pa smo intenzivno delali na razvoju novih materialov, kot so Alukril, Alustral in Kerestral, ki bodo temelj programske širitve Kolpa programa v naslednjih letih. Uporaba alukrilnih plošč, ki smo jih izdelali v sodelovanju s tozđ TAP, pa si že lahko ogledate v Novolesovem salonu. Bile bi še lepše, če bi malo bolj pazili nanje in jih tu in tam pošteno očistili. (Pa brez zamere!)

V tozđ TAP smo zasnovali in sodelovali pri realizaciji projekta Horizontalne polimerizacije akrilnih plošč, ki bo dokončno zaživel letos. Prav tako smo v Trebnjem letos začeli s proizvodnjo litnih poliamidnih polproizvodov. Prepričani smo, da bo program po rešitvi problemov pri zagonu in uvajanju proizvodov na trg kmalu dal takšne rezultate, kot jih vsi pričakujemo.

Trenutno smo v fazi prenosa proizvodnje transparentnih termoizolacijskih plošč Penakril iz laboratorijskega v

Kotna kopalna kad, izdelek TKO

pilotno merilo. Novi material, kakor tudi tehnologijo za njegovo proizvodnjo in konstrukcijo proizvodnih naprav smo razvili sami, prototipno napravo pa so nam izdelali v Sigmatu. Material že preizkušajo v Zavodu za raziskavo materialov v okviru zelo obsežne raziskovalne naloge, vsi strokovnjaki pa mu napovedujejo izredno lepo prihodnost.

Tudi na področju razvoja akrilnih smol nismo spali. Dva nova proizvoda Farmakril in Iskril sta uspešno prestala preizkuse v Krki in Iskri, tako da lahko letos pričakujemo prva naročila.

Na področju razvoja poliesterskega programa tozđ Sigmat smo sodelovali pri razvoju tehnologije za vrsto novih proizvodov, posebej pa naj omenimo razvoj zahtevnega novega čolna, ki ga bomo proizvajali za nemškega partnerja. Razvoj tehnologije za proizvodnjo »sendvič« poliesterskih miznih plošč pa lahko predstavlja osnovo za zanimiv nov program. Prav pri poliesterskih proizvodih pa si še posebej želimo več

in boljše sodelovanje pri prenosu izdelkov na trg.

Med nami delajo tudi sodelavci, ki sicer niso delavci Razvojnega centra, so se pa tako vrasli v nas, da ne moremo mimo njihovih uspehov. Lep uspeh je bil dosežen na področju uvajanja mikroprocesorskega vodenja v proizvodnjo z originalno rešitvijo in izdelavo krmilne naprave za brusilko miznih plošč v Boru.

Toliko o razvojnem letu 1988. Marsikaj je v tem kratkem poročilu po krivici pozabljenega, kakšno malenkost pa je včasih tudi bolje pozabiti. Naj se sodelavcem, pa tudi vsem, ki ste nam pomagali pri realizaciji naših nalog, ob koncu leta za sodelovanje iskreno zahvalim in vam nekoliko pozno, pa iz srca, zaželimo srečno in uspešno 1989. leto, enako pa tudi vsem delavcem Novolesa in njihovim svojcem.

Poročilo pripravil:
Andrej Kosec s sodelavci

Razvojna funkcija poslovnega sistema

Glede na predvideni obseg ni namen te informacije celovito razgrajevati in opisovati naloge razvojne funkcije v delovanju in razvoju poslovnega sistema – delovne organizacije ali podjetja. Naj v ta namen zadostuje le kratka definicija:

Naloga razvojne funkcije je, da omogoča in zagotavlja nenehno rast in razvoj poslovnega sistema, in sicer s stalnim razvojem novih, tržno zanimivih proizvodov in programov in s stalnim razvojem in/ali uvajanjem novih tehnologij, ki omogočajo ekonomsko učinkovito proizvodnjo le-teh.

V tej definiciji razvojne funkcije torej nismo upoštevali funkcij razvoja samega poslovnega sistema kot takega. Funkcije razvoja organizacije, informacijskega sistema ipd. štejemo za inte-

gralni del teh funkcij samih. To pa ne pomeni, da pri teh funkcijah ne gre za prave razvojne funkcije, ali da niso tesne povezave med njimi in programskimi razvojnimi funkcijami nujno potrebne. Takšen pristop je bil tudi upoštevan pri sedanjí reorganizaciji poslovnega sistema Novolesa.

Programsko razvojno funkcijo v poslovnem sistemu lahko delimo na tri nivoje in sicer:

- operativni razvoj
- aplikativno-taktični razvoj
- strateški razvoj

1. Operativni razvoj

Pod operativnim razvojem razumemo opravljanje naslednjih nalog:

- nadaljnji razvoj, dodelava in racionalizacija tehnologije proizvodov iz obstoječega proizvodnega programa,

- strokovno svetovanje in sodelovanje pri reševanju tehnološko-organizacijskih problemov v proizvodnji,
- sodelovanje pri prenosu novih proizvodov in tehnologij iz razvoja v proizvodnjo in operativno vodenje poizkusnih proizvodov.

Operativni razvoj je torej izrazito vezan na proizvodnjo obstoječih proizvodov v okviru obstoječih tehnologij in obstoječih načinov in kanalov trženja. Naloge, ki jih prevzema, so kratkoročne (od nekaj dni do nekaj mesecev) in jih je z letnim planom težko konkretno napovedovati, saj v največji meri izhajajo iz sprotnih zahtev kupcev po modifikacijah obstoječih proizvodov. Lokacija izvajanja funkcije operativnega razvoja je prednostno neposredno v okviru proizvodnje ali vsaj v njeni neposredni bližini. Prenašanje operativnih razvojnih nalog na aplikativno-taktične razvojne tehnologije je sicer včasih neizbežno, vendar pa načeloma nezaželeno, saj bistveno ohromi izvajanje njim lastnih nalog in programov, s tem pa se ogroža doseganje primarnih ciljev razvojne funkcije, to je zagotavljanje stalnega in nemotenega razvoja celotnega poslovnega sistema.

2. Aplikativno-taktični razvoj

Aplikativno-taktični razvoj predstavlja udarno pest realizacije razvojne politike in strategije poslovnega sistema. Opravlja naslednje naloge:

- razvoj novih proizvodov v okviru obstoječih programov in tehnologij, če so po vsebini bistveno novi in/ali če se tržijo po novih kanalih,
- razvoj novih tehnoloških postopkov in aplikacija novih materialov v okviru obstoječega programa,
- razvoj novih tehnologij in proizvodov v okviru novih programov, kadar uvajanje novih programov narekujejo strateške razvojne opredelitve,
- prenos novih proizvodov, tehnologij in programov iz razvoja v proizvodnjo,
- strokovno vodenje poizkusnih proizvodov,
- zbiranje in analiza proizvodnih, ekonomskih in tržnih parametrov obsto-

ječih proizvodov in programov in njihovega ožjega (konkurenca, kupci, dobavitelji) in širšega (obstoječi in potencialni trgi) gospodarskega okolja,

- na osnovi prejšnjega priprava strokovnih predlog za oblikovanje odločitev tekoče poslovne in razvojne politike (za direktorje in vodje trženja programov) in odločitve strategije razvoja DO (za gen. direktorja in njegove sodelavce),
- izdelava marketinških planov za uvajanje novih proizvodov in programov, ki to zahtevajo, na trg.

Poleg teh, ozko definiranih programsko razvojnih funkcij, pa se opravlja v okviru Razvojnega centra še vrsta drugih funkcij, ki so vezane na razvoj, potrebne za njegovo uspešno delovanje ali pa so v Razvojni center vključene iz drugih specifičnih razlogov in potreb. Te funkcije ne služijo samo razvoju, temveč tudi potrebam proizvodne, tržne, organizacijske in poslovodne funkcije.

V sklopu **organizacijsko-razvojnih funkcij** se bo iz razvoja pokrivalo organizacija in pospeševanje načrtovane množične inventivne dejavnosti (MID).

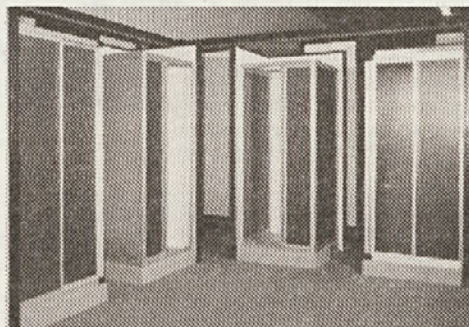
V sklopu **tehničnih funkcij** gre tu predvsem za vse vrste kemijskih in fizikalnih analiz in testiranj s področja kvalitete surovin in proizvodov, s področja varstva okolja, varnosti delavcev in proizvodnih procesov.

V sklopu **informacijskih funkcij** gre za strokovno knjižnico, pridobivanje specifičnih informacij z vseh področij gospodarskega delovanja (industrijska lastnina, tržne raziskave, poslovne informacije, bonitete etc.) in marketinški informacijski sistem.

V sklopu **funkcij razvojnega marketinga** pa je vključen tudi sistem komunikacij s trgov, ki obsega pripravo in vodenje akcij na področju ekonomske

propagande, promocijskih akcij in priprave sejmov. Prav tako prevzema razvojni marketing naloge operativnega uvajanja novih proizvodov na trg, vendar to le takrat, kadar se nov proizvod ali program ne more ali ne želi tržiti po obstoječih tržnih kanalih, ki jih v celoti pokriva sektor trženja.

V sklopu **pravne funkcije** se bo v okviru razvojnega sektorja operativno pokrivala problematika zaščite industrijske lastnine, predvsem izumov in zaščite modelov in blagovnih znamk.

Tuš kabine, izdelek TKO

3. Strateški razvoj

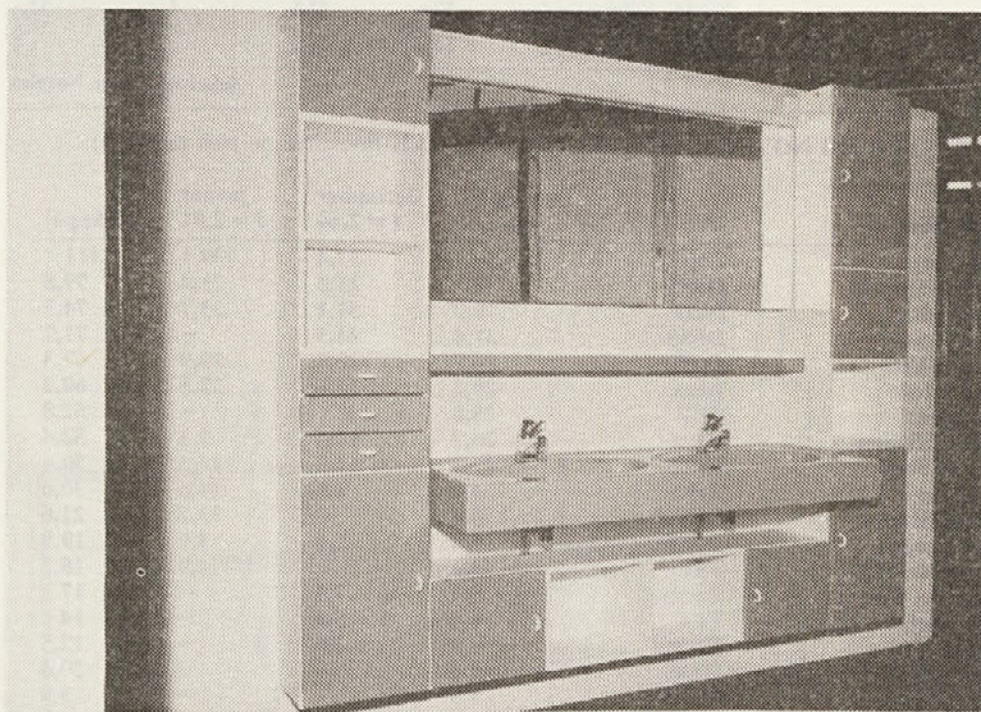
Strateška razvojna funkcija je sicer po svojem kadrovskem obsegu najmanjša, po zahtevnosti nalog in usodnosti odločitev pa daleč najtežja. Njene naloge so:

- zbiranje (posredno in neposredno) informacij o ožjem in širšem poslovnem okolju,
- preverjanje in vrednotenje zbranih informacij,
- oblikovanje strateških razvojnih in poslovnih odločitev,
- spremljanje in kontrola izvajanja strateških odločitev skozi tekočo poslovno in razvojno politiko.

Strateške razvojne odločitve obsegajo predvsem področje načrtnega zamiranja posameznih programov in uvajanja novih. Nikoli niso trenutne, temveč se realizirajo skozi obdobje več let.

Funkcijo strateškega razvoja izvaja generalni direktor DO, s svojimi svetovalci in pomočniki, pri tem pa sodelujejo tudi direktorji programov. Zagotavljanje posredno pridobljenih informacij o notranjem poslovnem okolju leži na Integralnem informacijskem sistemu DO, o ožjem poslovnem okolju pa na Marketinško informacijskem sistemu. Predhodne analize podatkov in pripravo strokovnih predlogov za strateške razvojne odločitve opravljajo predvsem skrbniki programov v okviru razvojnega marketinga, po potrebi pa tudi drugi delavci, ki jih zadolži generalni direktor.

Navedena opredelitev razvojnih funkcij naj služi boljšemu razumevanju razvojne problematike v sklopu celotnega delovanja poslovnega sistema in hkrati kot izhodišče za organizacijo razvojne funkcije v DO Novoles, v tem sklopu pa za konkretnostjo določitev vrste in obsega nalog Razvojnega sektorja.

Dvojni umivalnik

GRIPA – INFLUENCA

Najpogostejše zbolijo majhni otroci in starejši, ki že bolehalo za kroničnimi boleznimi srca in pljuč.

Riše in piše Ivan Balog

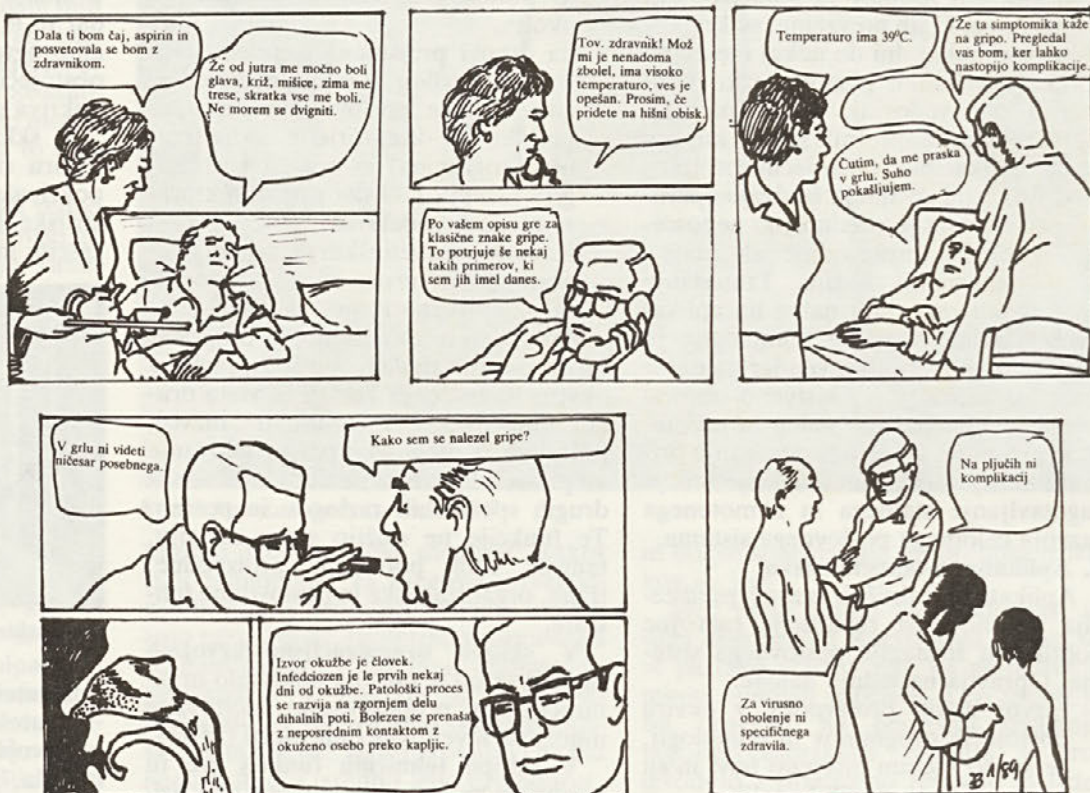
Influenca ali gripa se pojavlja v manjših žariščih ali epidemiološko, občasno pa tudi pandemsko. Prenaša se s kapljicami. Patološko je proces lokaliziran na zgornjih dihalnih poteh. Karakteristično za njo je hiter začetek in zelo značilni splošni simptomi infekcije. Bolezen traja kratko in večinoma ni življenjsko nevarna, toda lahko povzroča komplikacije, ki bolezen podaljšujejo. Gripa se je javljala že davno v manjših ali večjih epidemijah. V novjšem času so znane večje pandemije v letih: 1889–1890; 1918–1919 in 1957.

Virusi influence

Influenca povzročajo trije tipi virusa: A, B in C. Vsi tipi virusov povzročajo v človeku enako bolezensko sliko. Gripa je razširjena po celem svetu, večinoma se pojavlja v obliki manjših ali večjih epidemij. Na vsakih 30–40 let se gripa pojavlja pandemsko. Zelo hitro se širi, posebno v gosto naseljenih področjih. Vir okužbe je človek. Človek je infediciozen samo nekaj prvih dni. Bolezen se prenaša z neposrednim stikom z okuženo osebo – preko kapljic. Kadar nastopi smrt pri influenci, je to praviloma posledica sekundarne bakterijske infekcije, redno pri vnetju pljuč.

Kdaj posumimo na gripo?

V najpogostejših primerih se bolezen začne hitro, spremlja jo zima, visoka vročina, močan glavobol, bolečine v križu, v prsnem košu in udih. Bolnik občuti bolezensko stanje in opešanos, je zaspan, izgubi apetit, v težkih primerih pride pri bolniku do motenj v zavesti. Tem splošnim simptomom se pridruži še vnetje vek, vnetje nosu, grla in sapnika. Bolniki občutijo »praskanje« v grlu, glas imajo hrapav in suh kašelj. Bolezen najpogostejše traja tri do pet dni.

ŠAH

Tekmovanje v hitropoteznem šahu se je prevesilo v drugo polovico. Po treh tekmovanjih je udeležba in kvaliteta turnirjev še vedno na zadovoljivi ravni, rezultati pa so naslednji:

UVRSTITVE PO TREH TURNIRJIH Z ODBITKOM NAJSLABSEGA REZULTATA

Ime in priimek	DO	Skupaj	Naj. rezultat	Razlika
1. Muhič Jure	Žaga	111	34,5	76,5
2. Novak Zmago	DSSS	71,7	0	71,7
3. Černač Sandi	Iskra	74,7	9,9	64,8
4. Kosmina Gorazd	DSSS	79,8	23,3	56,5
5. Turk Janez	TPP	52,8	0	52,8
6. Kosmina Ciril	O. Š.	67,3	16,7	50,6
7. Majster Mladen	Žaga	52,4	9,3	43,1
8. Fortuna Jože	Iskra	60,2	17,6	42,6
9. Mitrovič Sanji	Krka	50,4	11,3	39,1
10. Virant Brane	Krka	30,6	4,4	26,2
11. Medved Slavko	BLP	21,6	0	21,6
12. Taraniš Mehdiija	TSP	18,2	0	18,2
13. Dajčman Ciril	Žaga	17	0	17
14. Kužant Dragan	DSSS	19,9	3,9	16
15. Šašek Alojz	TPP	14	0	14
16. Vidmar Ferdo	Vuna	12,5	0	12,5
17. Pavlin Lado	DSSS	10,4	0	10,4
18. Golob Stojan	DSSS	3,9	0	3,9

Šahovska sekcija Novoles

Zimski slovenski pregovori in reki

Ako se polž globoko zakoplje, se huda zima prikoplje.

Dež pred božičem jamo koplje mrličem.

Ako zima ne miga z rilcem, otepa z repom.

Ako zgodaj listje z drevja pade, so rodovitne njive rade.

Če hrast še listje obdrži, bo mraz vse zimske dni.

Če je božiča drevje kosmato (polno snega), bo tudi spomladi polno cvetja.

Če mokro zemljo sneg pokrije, bo malo prida za kmetije; če pa sneg na suha pade tla, mlatič in žanjice se smejeta.

PRVENSTVO DO NOVOLES – HITROPOTEZNI ŠAH (uvrstitve po treh turnirjih)

Ime in priimek	DO	november f = 2,39	december f = 2,64	januar f = 2,91	Skupaj
1. Muhič Jure	Žaga	34,5	37,4	39,1	111
2. Kosmina Gorazd	DSSS	31,1	23,3	25,4	79,8
3. Černač Sandi	Iskra	9,9	31,1	33,7	74,7
4. Novak Zmago	DSSS	37,4	34,3	—	71,7
5. Kosmina Ciril	O. Š.	16,7	20,7	29,9	67,3
6. Fortuna Jože	Iskra	20,1	17,6	22,5	60,2
7. Turk Janez	TPP	25,8	27	—	52,8
8. Majster Mladen	Žaga	28,7	14,4	9,3	52,4
9. Mitrovič Sanji	Krka	22,5	11,3	16,6	50,4
10. Virant Brane	Krka	4,4	6,6	19,6	30,6
11. Medved Slavko	BLP	8,4	—	13,2	21,6
12. Kužant Dragan	DSSS	9,4	6,6	3,9	19,9
13. Taraniš Mehdiija	TSP	13,3	—	4,9	18,2
14. Dajčman Ciril	Žaga	9,9	7,1	—	17
15. Šašek Alojz	TPP	8,4	5,6	—	14
16. Vidmar Ferdo	Vuna	8,9	3,6	—	12,5
17. Pavlin Lado	DSSS	10,4	—	—	10,4
18. Golob Stojan	DSSS	3,9	—	—	3,9

Šahovska sekcija Novoles

Koliko smo stari?

Proizvodni rezultati so v veliki meri odvisni tudi od starostne strukture zaposlenih. To še posebej velja za Novoles, za katerega je značilna delovno intenzivna proizvodnja. Če v starostni strukturi z delovno intenzivno proizvodnjo prevladujeta ekstremna deleža, to je izrazit delež mladih in izrazit delež starih, je to zelo neugodna starostna struktura zaposlenih.

V Novolesu se ne moremo pohvaliti, da bi z načrtno kadrovske politiko zagotovili optimalno starostno strukturo. Zaposlovanje pretežnega dela zaposlenih je potekalo več ali manj na podlagi kadrovskih resursov, s katerimi je razpolagalo Novolesovo populacijsko zaledje. Ker so se ti resursi kmalu izčrpali, je bil Novoles čisto prisiljen zaposlovati delovno silo ne glede na kriterije, ki bi bili plod zahtev lesne proizvodnje. K temu je treba še dodati, da kljub večstoletni lesni tradiciji, postaja lesarski poklic iz leta v leto manj privlačen za zaposlovanje.

Novolesova povprečna starost!

Povprečna starost zaposlenih znaša v Novolesu 33 let. To je na primer v primerjavi z letom 1979 nekoliko pomlajena struktura, saj je starostno povprečje takrat znašalo 33,9 leta. Triintriideset letno povprečje pomeni za Novoles ugodno starostno strukturo, kajti to pomeni, da je v Novolesu največ zaposlenih delavcev, ki se nahajajo v

delovno najbolj intenzivnem starostnem obdobju.

TABELA 1.: Povprečna starost DO in obratov 17. 1. 1989

TVP	37 let
ŽAGA STR	32 let
TPI	35 let
BOR	30 let
SIGMAT	31 let
IGK	32 let
TDP	31 let
TSP	34 let
TPP	33 let
LIPA	32 let
TAP	34 let
TKO	32 let
TES	34 let
TGD	32 let
BL. PROM	36 let
DSSS	35 let
NOVOLES	33 let

Iz tabele je razvidno, da so znatna odstopanja med tozdi oz. obrati. »Najstarejši« tozdi – obrat je trenutno tozdi – obrat TVP, ki ima povprečno starostno strukturo 37 let. Še ne dolgo tega je bil »najstarejši« tozdi TPI. Precej »stari« so še tozdi: BLP, (36 let), DSSS (35 let), TPI (35 let), TSP (34 let), TAP (34 let) in TES (34 let).

Novolesova starostna struktura

Prej že omenjena ugodna povprečna starost nakazuje, da ima Novoles tudi starostno strukturo ugodno. To je tudi res, saj 67 % zaposlenih tvori kontingent zaposlenih v starosti od 20 do 40 leta. To so delavci z največ energije.

program
IRENA

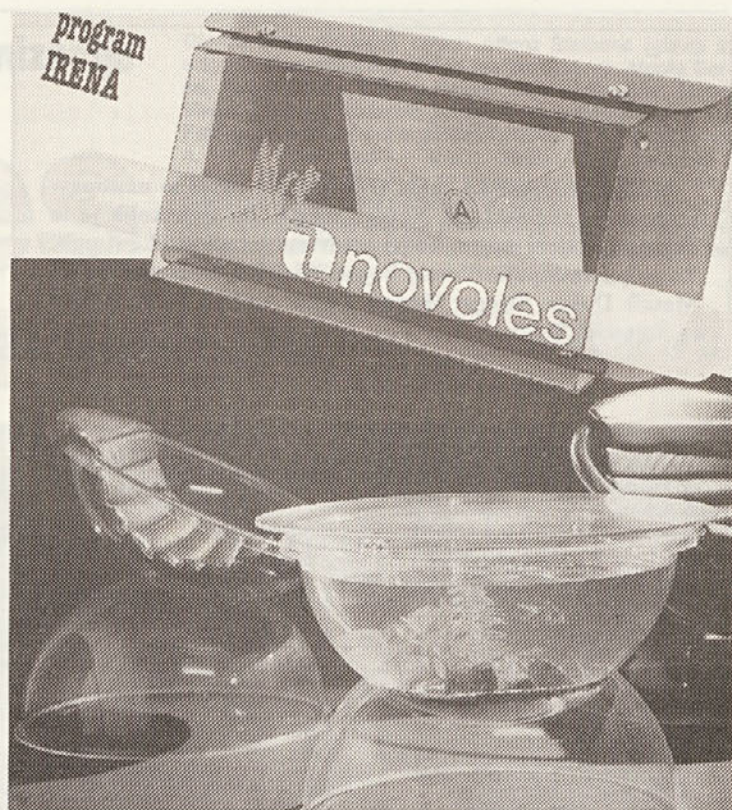

TABELA 2.: Starost zaposlenih 17. 1. 1989

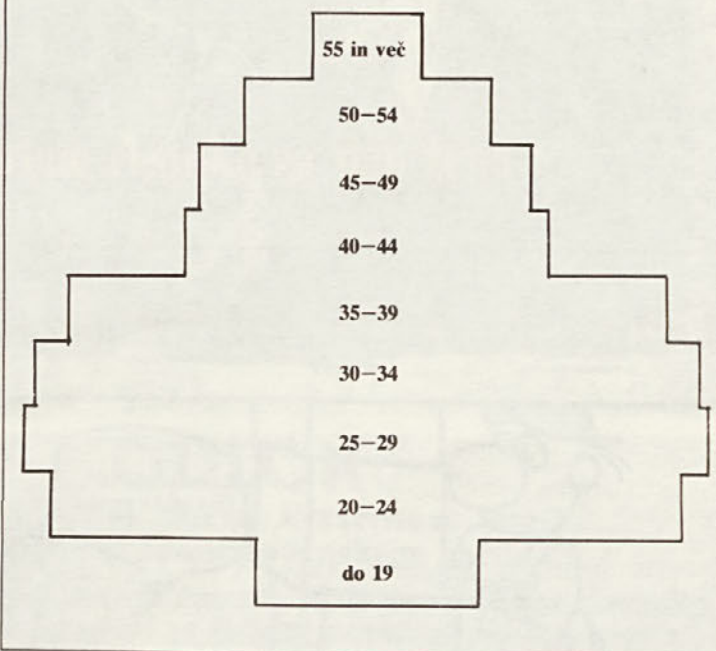
do 19 let	172	5,8 %
od 20 let do 24 let	479	16,4 %
od 25 let do 29 let	514	17,6 %
od 30 let do 34 let	506	17,3 %
od 35 let do 39 let	454	15,5 %
od 40 let do 44 let	276	9,4 %
od 45 let do 49 let	251	8,6 %
od 50 let do 54 let	186	6,4 %
55 in več let	83	2,8 %
Skupaj	2921	100 %

drugi strani velik delež zelo mladih delavcev.

Taka starostna struktura, ki seveda ni ugodna, je pa na srečo zgolj prehodnega značaja. Tudi ti obrati se nenehno pomlajujejo.

Starostna struktura zaposlenih sama še ni dovolj močan indikator ocene ali je neka kadrovska struktura ugodna ali ne. K tej oceni je treba dodati še izobrazbeno oz. kvalifikacijsko struk-

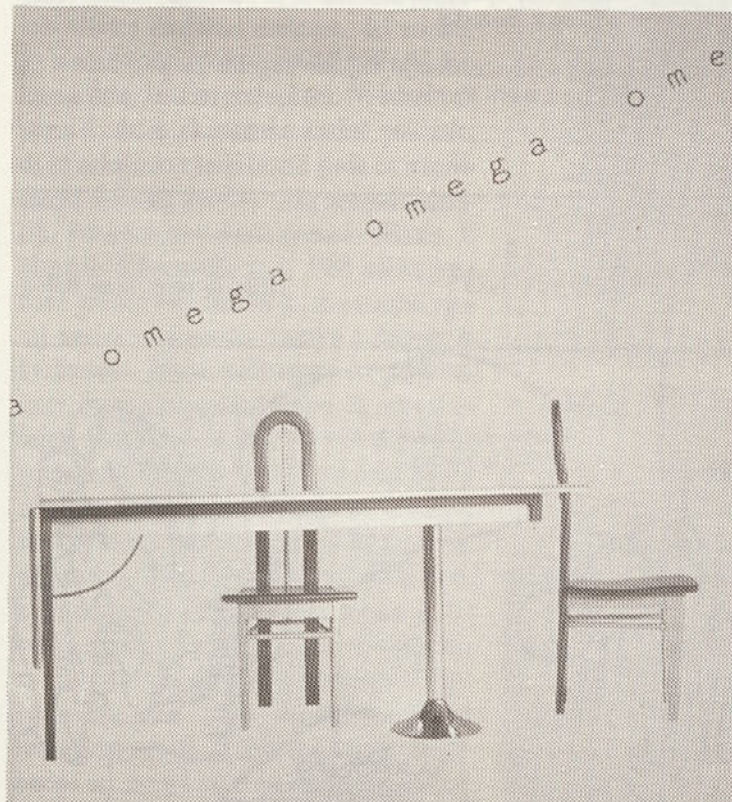
STAROSTNA PIRAMIDA 17. 1. 89

Omenjena starostna struktura zaposlenih pa ni v vseh obratih enako ugodna. Obrati: TPI, LIPA in TVP imajo dokaj neenakomerno razdeljeno starostno strukturo: Na eni strani velik delež starejših delavcev in na

turo. Glede na bodoče tržno poslovanje, ki bo zahtevalo veliko angažiranje znanja in sposobnosti, bo terjalo poleg ugodne starostne strukture tudi ugodno izobrazbeno strukturo.

A. Šterbenc

ODBOJKA

Moška odbojbarska ekipa DO Novoles uspešno nastopa v rekreativni občinski ligi Novega mesta. Po treh kolih je ta ekipa na tretjem mestu. To pa predvsem zaradi razlike v setih. Za ekipo nastopajo: Vernig Bojan, Vizjak Igor, Rajer Ljubo, Masnik Dušan, Strugar Marjan, Pršina Andrej, Požar Robert in Šuštaršič Peter.

Rezultati:

MOŠKI:

I. kolo

ISKRA IEZE-UCITELJI	2:0 (2, 9)
KRKA-NOVOTEKS	2:1 (8, -10, 13)
GG-ISKRA TENEL	0:2 (1, 7)
ISKRA HIPOT-PTT	2:1 (-6, 9, 1)
NOVOLES-CESTNO P.	2:0 (4, 10)
IMV-OBČINA OLD BOYS	2:1 (14, -12, 12)

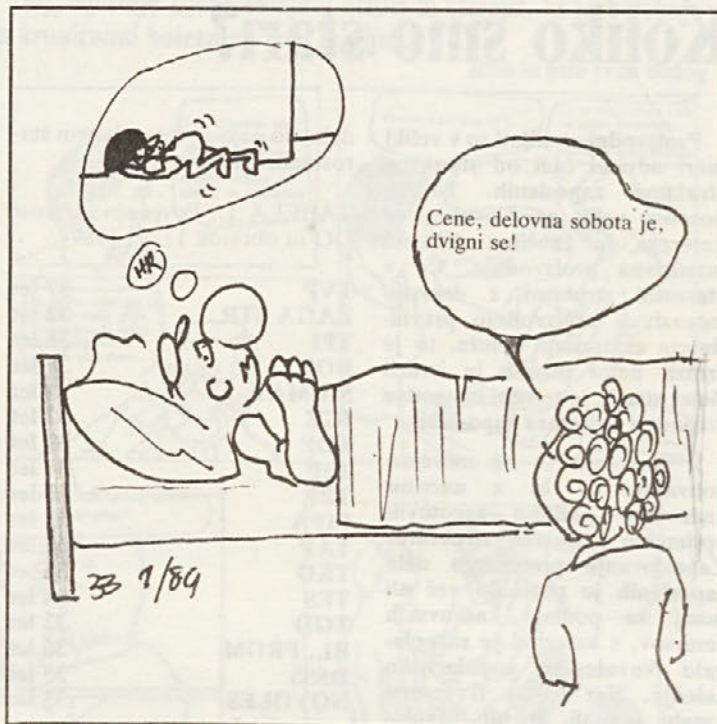
II. kolo

IMV-GG	2:0 (6, 11)
OBČINA O. B.-CESTNO P.	2:0 (8, 12)
NOVOTEKS-UCITELJI	2:0 (13, 8)
SDK-NOVOLES	1:2 (-10, 5, 15)
PTT-ISKRA TENEL	0:2 (2, 2)
ISKRA IEZE-ISKRA HIPOT	1:2 (-11, 6, 6)

III. kolo

NOVOLES-KRKA	2:1 (6, -14, 8)
GG-CESTNO P.	0:2 (9, 1)
ISKRA IEZE-PTT	2:0 (6, 4)
NOVOTEKS-ISKRA HIPOT	2:0 (9, 5)
OBČINA O. B.-SDK	2:0 (10, 5)
ISKRA TENEL-IMV	2:0 (4, 8)

ISKRA TENEL	3	3	0	6	(6:0)
ISKRA IEZE	3	3	0	6	(6:1)
NOVOLES	3	3	0	6	(6:2)
NOVOTEKS	3	2	1	5	(5:2)
OBČINA OLD BOYS	3	2	1	5	(5:2)
IMV	3	2	1	5	(4:3)
ISKRA HIPOT	3	1	2	4	(3:5)
CESTNO PODJETJE	3	1	2	4	(2:4)
KRKA	2	1	1	3	(3:3)
PTT	3	0	3	3	(1:6)
GG	3	0	3	3	(0:6)
SDK	2	0	2	2	(1:4)
UCITELJI	2	0	2	2	(0:4)

Zimski slovenski pregovori in reki

Če nerado pada listje z drevesa, je pomladi veliko gosenic in mrčesa.

Če odpadlo listje blizu debla leži, prihodnje vam leto obilno rodi.

Če vidiš po novem letu najprej veliko žival, boš pri delu močan in boš lahko prenašal vročino; če pa najprej zagledaš malo žival, boš slab in len.

Če se (zelo) zgodaj preselijo ptiči, hudo čutijo zimo v božiči.

Če zima spočetka ne piha, pa rada z repom udriha.

Če na zmrazlo zemljo sneg zapade, snopja bo velike klade.

Dosti snega, dosti sena.

Kadar leži sneg devetindevetdeset dni, poginejo strni.

Kadar praprot trikrat pozebe, je dobra letina.

Kdor hoče biti vse leto zdrav v nogah, naj stopi na Novo leto na železo, kot vstane.

Kolikor tednov po božiču prvič zagrmi, toliko tednov pred Jurijem ozeleni.

Izid žrebanja novoletne nagradne križanke:

Somrak Niko, upokojenec
Smolič Janez, upokojenec
Pavlin Luka, Soteska

Izžrebani reševalci dobijo knjižne nagrade po pošti. Sodelujte z nami še naprej.

Cene Moznik: REŠITEV STARIH ZALOG – ROKOVNIKOV

Riše in piše: Ivan Balog

